

SPIS ZAWARTOŚCI TECZKI —

++
Deszkiewicz Ludwika
z domu Kubikowska

T. 3045 / WSK

I/1. Relacja

✓ k. 25, s. 1-25

I/2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące osoby relatora

✓ k. 22, s. 1-22

I/3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące osoby relatora —

II. Materiały uzupełniające relację —

III/1 – Materiały dotyczące rodziny relatora —

III/2 – Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r. —

III/3 – Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945) —

III/4 – Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 r. —

III/5 – inne... —

IV. Korespondencja ✓

V. Nazwiskowe karty informacyjne ✓

VI. Fotografie

✓ leśno w pkt. 1/1 s. 1

I/1 Relacja

- Biogram oprac. przez M. Sulejā i W. Misztala, 2003, mps, rkps, k. 9, s. 1-9
- Biogram oprac. przez M. Sulejā, 2003, mps, rkps, k. 8, s. 10-17
- Biogram oprac. przez J. Dufwat, 2004, mps, rkps, k. 3, s. 18-20
- Biogram oprac. przez A. Mikulskā, [b.d.], mps, k. 2, s. 21-22
- Biogram oprac. przez E. Zawackā i D. Kwamp do I tomu „Stowika kobiet odznaczonych Virtuti Militari” [b.d.], mps, rkps, oryg, k. 3, s. 23-25

9 stron

Ludwika DASZKIEWICZÓWNA zam. KULIKOWSKA

MS 145 03

Urodziła się 19 marca 1882 r. w Iwankowcach koło Czerniowiec na Bukowinie jako córka Gustawa Daszkiewicza i Władysławy z Pawlusiewiczów. Początkowo uczyła się prywatnie w domu. Następnie uczęszczała do Szkoły Wydziałowej i Seminarium Nauczycielskiego w Stanisławowie. Część egzaminów uczennice seminarium stanisławowskiego zdawały we Lwowie. W szkole tej spotkała osobę, która w niej „rozpałała żar służby wyzwolenczej dla Polski”, jak napisze po trzydziestu latach w zyciorysie. Osobą tą była ochmistrzyni seminarium, Tekla Deskurowa z Bobrownickich, uczestniczka powstania styczniowego i małżonka Bronisława Deskura, jednego z głównych organizatorów i przywódców powstania 1863 r. na Podlasiu. Po ukończeniu seminarium pracowała do 1910 r. jako nauczycielka szkół ludowych we wsiach małopolskich.

W latach pracy nauczycielskiej należała do samokształceniowego koła niepodległościowego nauczycielek, do Sokola, Stronnictwa Wszechpolskiego i Towarzystwa Szkoły Ludowej. W 1911 r. wstąpiła do Drużyn Strzeleckich, a następnie do Skarbu Wojskowego. W latach 1910-1912 pracowała jako urzędniczka w Głównym Zarządzie Towarzystwa Kółek Rolniczych we Lwowie. W 1913 r. podjęła pracę w fabryce fajansów w Wiedniu. Jednocześnie pracowała tam jako nauczycielka prywatnej szkółki robotniczej Koła Towarzystwa Szkoły Ludowej im. Marii Konopnickiej. W lipcu 1914 r. wyjechała do Galicji aby przygotować wycieczkę działaczy polskich z Wiednia po Małopolsce. W atmosferze ogólnego oczekiwania na wybuch wojny pozostała w kraju i ponownie zaangażowała się w działalność Drużyn Strzeleckich i Strzelca. W trzy miesiące po wybuchu Wielkiej Wojny, wobec wydania przez Józefa Piłsudskiego rozkazu o

nieprzyjmowaniu kobiet do służby frontowej, 8 listopada 1914 r. wstąpiła do Legionów w przebraniu męskim pod nazwiskiem Stanisław Kepisz. Wraz z dwiema podobnymi sobie ochotniczkami - Marią Wołoszynowską (Alfred Wołoszynowski) i Marią Błaszczukówną (Tadeusz Zalewski) zostały przyjęte jako sanitariusze do batalionu zapasowego 1 pp Legionów pod dowództwem kpt. Andrzeja Galicy. Zostały oddelegowane do pomocy dr Emilowi Bobrowskiemu, który w Krakowie organizował szpital legionowy. 10 listopada 1914 r. wobec zbliżania się wojsk rosyjskich do Krakowa szpital ten został ewakuowany na Śląsk. Wspominał dr Bobrowski: „14 listopada 1914 r. urządziłem w Nydku, w starej szkole, jedną salę szpitalną pod zarządem komendanta patrolu sanitarnego G. Malińskiego: gospodarczą część pracy przyjęły nieustrudzone kobiety - sanitariusze, Wołoszyński i Kepisz i wywiązały się z tego zadania znakomicie...”.

Niebawem, 25 grudnia 1914 r., wszystkie trzy znalazły się w III batalionie 2 pp Legionów wchodzącego w skład II Brygady Legionów. Odtąd pełniły liniową służbę sanitarną. Uczestniczyły w działaniach swego pułku pod Ökörmezo, a następnie w dniach 18-21 stycznia 1915 r. w ciężkich bojach na pograniczu Mołdawi i Bukowiny w dolinie Złotej Bystrzycy pod Kirlibabą, gdzie 2 pp i 3 szwadron kawalerii II Brygady pod znakomitym dowództwem mjr. Mariana Januszajtisa odrzuciły Rosjan i tym samym uniemożliwiły armii rosyjskiej przedarcie się przez Karpaty na Węgry. W ślad za ustępującymi Rosjanami szedł korpus austro-węgierski gen. Czibulki, a za nim oddziały legionowe. Po zajęciu Briazy, Mołdawy, Kimpolungu, Seletyna, Łopusznej, Berhometu i Łukawca, 16 lutego 1915 r. II Brygada Legionów przeszła Czeremosz, a dwa dni później wkroczyła do Śniatynia odległego zaledwie kilkanaście kilometrów od rodzinnych stron Ludwika Daszkiewiczówny – Kocmania i Iwankowiec. W zwycięskich walkach II Brygady pod Gruszką i Tłumaczem 5 marca 1915 r. Ludwika wraz z Marią Wołoszynowską wyniosły pod ogniem okopanej piechoty rosyjskiej kilkunastu rannych legionistów z I i III batalionu 2 pułku prowadzących atak na Tłumacz.

Jej zasługi jako sanitariusza 9 kompanii III batalionu pod dowództwem ppor. Józefa Rybaka w czerwcowych walkach pod Rarańczą musiały być widoczne skoro otrzymała wtedy austriacki Brązowy Medal Waleczności. Wiadomo zresztą, że wyróżniła się już podczas walk pod Kirlibabą. W październiku 1915 r. znalazła się wraz ze swoim batalionem jako sanitariusz 10 kompanii III batalionu 2 pp na Wołyniu, gdzie po raz pierwszy od wybuchu wojny wszystkie pułki Legionów Polskich, zgodnie z żądaniem Naczelnego Komitetu Narodowego, zostały połączone i uczestniczyły w działaniach

bojowych na jednym odcinku frontu. 2 pp Legionów, wciąż pod dowództwem płk. Januszajtisa od 2 listopada 1915 r. bił się z Rosjanami pod Bielgowem nad Styrem mając za zadanie odebranie pozycji utraconych przez oddziały niemieckie i austro-węgierskie. W nocy 7 listopada został zniemacka zaatakowany we własnych okopach. Rosjanie w sile blisko trzech pułków przedostali się na skrzydło i tyły Polaków przeszedłszy przez odcinek 10 (czeskiego) pułku obrony krajowej, który nie oddał żadnego strzału, a dwa bataliony z tego pułku dobrowolnie poszły do niewoli. Zaskoczenie było zupełne. Ale II Brygada niemiecka zaalarmowana strzałami z polskich okopów stanęła gotowa do walki. Nie mogąc otworzyć ognia, Niemcy przerzucali nad głowami legionistów w szeregi ścigających ich Rosjan granaty ręczne. Płk Januszajtis napadnięty we śnie przez kilku żołnierzy rosyjskich, którzy usiłowali zabrać go do niewoli, jednego zastrzelił, innych odepchnął i zostawiwszy w rękach wrogów kurtkę munduru, wyrwał się i przedostał na tyły. Tam natychmiast zebrał dwie kompanie rezerwowe, oddział pionierów, żołnierzy i oficerów, którzy wydostali się z matni i wsparty szwadronem huzarów niemieckich ruszył do kontrataku. Rosjanie cofnęli się w popłochu zostawiając w rękach legionistów 170 jeńców. Straty 2 pułku były jednak znaczne - kilkudziesięciu legionistów, w tym wielu oficerów zabitych, rannych lub w niewoli. Wśród tych ostatnich znalazł się kpt. Jerzy Szaleniec-Trojanowski, dowódca III batalionu. Został on przez Rosjan zidentyfikowany jako poddany carski pochodzący z Królestwa Polskiego, uznany za dezertera z armii rosyjskiej i powieszony. Tej nocy Rosjanie jeszcze kilkakrotnie próbowali zaatakować pozycje 2 pułku. Za każdym razem jednak powstrzymywał ich ogień artylerii. Walka ogniowa trwała przez cały następny dzień, uniemożliwiając zebranie z przedpoła rannych. Wieczorem 7 listopada wyruszył pod komendą płk. Januszajtisa patrol oficerski na poszukiwanie rannych. Dla większości pomoc ta nadeszła za późno.

W walce tej także Ludwika Daszkiewiczówna dostała się do niewoli rosyjskiej. Zanim jednak to się stało dokonała czynu, za który w 1922 r. została odznaczona przez Marszałka Józefa Piłsudskiego Krzyżem Virtuti Militari V klasy (nr k. 7273).

W uzasadnieniu wniosku o nadanie tego odznaczenia popartego przez płk. Januszajtisa napisano w sierpniu 1921 r.: „*W dniu 7.II.1915r. około g. 4-tej nad ranem pod wsią Bielgowem nad Styrem otoczony 2 pp LP z powodu zdrady sąsiedniego pułku czeskiego przechodzi ciężkie chwile. Stanisław Kepisz znajduje się przy swojej kompanii. Wraz z kilkunastu żołnierzami wymyka się Moskałom. nie mogąc dołączyć do sąsiedniego,*

niemieckiego oddziału broni się przez czas dłuższy dzielnie i wytrwale otoczona przemożną siłą otoczona garstka. Szer. Kepisz składa tu dowody niezwyklej odwagi i inicjatywy, kierując nawet obroną, pobudzając do wytrwania na otoczonym stanowisku. Powrotna fala moskiewska parta od wsi Bielgów przez kompanie swego pułku mimo rozpaczliwych wysiłków zagarnia garstkę walecznych do niewoli...”.

Dzięki opiece kpt. dr. Wiktora Matczyńskiego, lekarza III batalionu 2 pp Legionów, który również 7 listopada dostał się do niewoli, oraz staraniom Polskiego Komitetu Niesienia Pomocy Ofiarom Wojny w Moskwie, władze rosyjskie zaliczyły ją do siostr austriackich przeznaczonych do wymiany na rosyjskie sanitariuszki. 13 czerwca 1916 r. wyjechała z całą grupą z Petersburga przez Finlandię, Szwecję, Niemcy, Czechy, Wiedeń do Krakowa. Stamtąd niezwłocznie powróciła na Wołyń do swego oddziału. Dotarła tam 27 lipca 1916 r. i bezpośrednio po przybyciu brała udział, jako sanitariusz 10 kompanii III batalionu, w ciężkich walkach 2 pp Legionów pod Wielickiem, Rudką Miryńską i Sitowiczami.

W październiku 1916 r. w wyniku kryzysu wywołanego dymisją Piłsudskiego Legiony zostały wycofane z frontu do Baranowicz. Znalazła się tu także Ludwika. W Baranowiczach brała udział w agitacji na rzecz Piłsudskiego czyli zachęcała innych żeby, odpowiadając na apel Komendanta, podawali się do dymisji (Królewiaczy) lub prosili o przeniesienie do armii austro-węgierskiej (Galicjanie). Należała do tej części żołnierzy II Brygady, którzy stanęli po stronie Piłsudskiego i na których w związku z tym przedstawiciele Departamentu Wojskowego NKN z płk. Władysławem Sikorskim wywierali nacisk aby zmusić ich do pozostania w szeregach Legionów. 18 października 1916 r. targnęła się na swoje życie. Tym samym poszła za przykładem mjr. Albina Fleszara, który dwa tygodnie wcześniej popełnił samobójstwo w szpitalu w Słonimiu przebijając się bagnetem. Wg Stanisława Trelli, autora wspomnienia „*W obronie sztandaru*” publikowanego w zbiorze „*Za kratami więzień i drutami obozów*” bezpośrednią przyczyną tego zamachu na własne życie było nieuwzględnienie jej prośby o przeniesienie do 4 pp I Brygady Legionów, wiernej Komendantowi Piłsudskiemu. Odmowa ta musiała być dla niej tym bardziej bolesna, że jej macierzysty 2 pp oraz 3 pp odniosły się niechętnie do akcji masowego składania podań o zwolnienie z Legionów względnie przeniesienia do armii austro-węgierskiej.

Ks. Kazimierz Nowina-Konopka, kapelan II Brygady wspominał (przekręcając przybrane nazwisko Ludwika): „... *panna Kurpisz, która była sanitariuszką w 2 pułku (ubrana po męsku i skądinąd bardzo poważna niewiasta, tak że wielu nawet nie wiedziało, iż ten sanitariusz to kobieta), ustroiła swój pokój kartkami Piłsudskiego i I Brygady, postawiła przed sobą na stoliku lusterko i na znak protestu chciała się strzelać. Postrzeliła sobie pierś bo chciała mierzyć prosto w serce...*”. Do 10 grudnia przebywała w szpitalu i na urlopie. W dniu tym zameldowała się do dalszej służby jako prowadząca salę chorych 4 pp w Pomiechówku, a od 2 stycznia 1917 r. w Zegrzu. W tym „zegrzyńskim” okresie służby, a dokładnie 6 kwietnia 1917 r. została odznaczona austriackim Srebrnym Medalem Waleczności oraz Brązowym Medalem Św. Salwatora. Otrzymała także ustanowioną we wrześniu 1916 r. przez płk. Bolesława Roję, dowódcę 4 pp, swastykę II klasy.

Od 30 kwietnia pułk jej stacjonował w Łomży. W dniu 11 lipca 1917 r. uczestniczyła w akcji odmowy złożenia przez Królewaków przysięgi i wniesienia podań o przeniesieniu do armii austro-węgierskiej przez Galicjan. Ponieważ złożone przez legionistów podania były ignorowane, pułk chwycił się środka ostatecznego i zachowując wewnątrz wzorową dyscyplinę i porządek wojskowy, odmówił oficjalnie jako całość posłuszeństwa Komendzie Legionów. W efekcie 4 pp został wyłączony spod zwierzchnictwa generał-gubernatora Beselera i przeniesiony z końcem sierpnia do Pikulic pod Przemyślem. Tu nastąpił epilog 4 pp Legionów. Jeszcze raz każdy z legionistów po kolei odpowiedział austriackiemu generałowi Schilingowi, że nie chce pozostać w Polskim Korpusie Posiłkowym utworzonym przez Austrię, po czym wcielono ich do wojska austriackiego. Po przeszkoleniu szeregowych i podoficerów w obozach ćwiczeń, a oficerów w szkole oficerskiej w Radymnie, rozesłano Czwartaków grupkami do poszczególnych pułków na froncie wschodnim na Ukrainie, bałkańskim i włoskim. Ludwika jako sierżant Stanisław Kepisz, od 2 września 1917 r. do 23 października 1918 r. służyła w 16 pułku strzeleckim 4 armii austriackiej prowadząc izbę chorych tego pułku. W życiorysie podanym w 1931r. w związku ze staraniami o nadanie jej Krzyża Niepodległości wymieniła szereg faktów świadczących o jej konspiracyjnej działalności w tym okresie. Nawiązała kontakt z por. Zygmuntem Polakiem, komendantem 1 Rejonu Komendy Okręgowej „E” POW w Winnicy. Na jego polecenie i w myśl jego instrukcji prowadziła agitację wśród Polaków - żołnierzy 16 pułku strzeleckiego. Dzięki jej pracy kilkunastu wyjechało do organizującej się na Kubaniu dywizji gen. Lucjana Żeligowskiego. Przez nią Komenda Rejonu dostała rozkazy dotyczące działań wojennych armii austriackiej na Ukrainie oraz pieniądze

1/1-6

pochodzące z kasy 16 pułku. Z tego powodu zagrożona była aresztowaniem i oddaniem pod sąd polowy. W październiku 1918 r. przeszła do tzw. oddziału mikulinieckiego. 15 listopada zameldowała się w Krakowie do dalszej służby w odrodzonym 4 pp Legionów. Od 19 listopada - dnia w którym oddziały 4 pp wyruszyły na odsiecz Lwowa pełniła funkcję szefa magazynu 1 Pociągu Szpitalnego na odcinku lwowskim frontu ukraińskiego. 13 grudnia dostała się pod Mszaną Dolną na 1 dzień do niewoli ukraińskiej. 7 marca 1918 r. powróciła z frontu do służby w organizującym się w Jabłonnie 4 pp obejmując funkcję szefa izby chorych pułku. 15 maja odjechała z głównymi siłami pułku pod dowództwem płk. Juliusza Zulaufa na front polsko-bolszewicki nad Berezyną Niemeńską w rejonie Bohdanowa i Wołożyna. Podczas trwającego rok czasu pobytu 4 pp na froncie nad Berezyną Ludwika przestała pełnić służbę sanitarną. 6 listopada 1919 r. została wyznaczona na stanowisko referenta kulturalno-oświatowego w I, w III, a ostatecznie w II batalionie 4 pp.

Podczas dłuższego okresu względnego spokoju na froncie zorganizowała służbę kulturalno-oświatową, a przede wszystkim komplety szkół czytania i pisania na które oprócz żołnierzy uczęszczała także miejscowa, nadberezynska młodzież polska. W kwietniu i w lipcu 1919 r. otrzymała 2 pochwały w rozkazach dziennych dowództwa 2 pp Legionów. Za ten okres i dalszą służbę na froncie bolszewickim została uhonorowana nadaniem Krzyża Walecznych z 2 okuciami rozkazem dowódcy 2 Dywizji Piechoty Legionów z 18 maja 1921r. W opisie czynu za który otrzymała to odznaczenie czytamy: „... *Jako instruktorka oświatowa, zarazem kierowniczką baonowej świetlicy współdzielczej, w najcięższych chwilach odwrotu z nad Berezyny, potem w czasie walk z armią konną Budionnego dowoziła stale do pierwszej linii prowianty i towar z kantyny w ogóle. Pozostając zaś z żołnierzami w pierwszej linii zagrzewała ich do wytrwania, podnosząc bardzo stan moralny tychże. W okresie walk majowych w 1920r. nad Berezyną wioząc towar do pierwszej linii znalazła się nagle wskutek przerwania linii między linią własną a ...npelską, w silnym ogniu karabinowym. Przestraszony woźnica pozostawił wóz, konie i uciekł. Kepisz-Daszkiewiczówna nie straciła jednak przytomności, odwagi i zimnej krwi, a zorientowawszy się w sytuacji, sama kierując końmi, wyprowadziła wóz z ognia, poza własną linią bandażując po drodze dwóch ciężko rannych żołnierzy i zabierając ich ze sobą*”. W tymże wniosku o nadanie Krzyża Walecznych z 2 okuciami dowódca 4 pp, mjr Jan Korcozowicz pisze o niej: „*osobiście znana mi jako niezmordowana towarzyska żołnierskiej doli i niedoli. Służyła w Legionach Polskich od 1914r. Bardzo często widywana jako sanitariuszka w linii tyralierskiej...*”.

Od 20 maja 1920 r. uczestniczyła we wszystkich walkach odwrotowych znad Berezyny aż pod Warszawę, a następnie w kontrofensywie polskiej. Pod dowództwem dzielnego mjr. Mieczysława Smorawińskiego 4 pp ponownie okrył się chwałą powstrzymując w ciężkich walkach od 20 maja do 1 czerwca 1920 r. majową ofensywę sowiecką. Gdy cała I Armia cofnęła się ponad 100 kilometrów aż pod Wilejkę, 4 pp utrzymał linię Bezezyń. 7 lipca wobec załamania się obrony polskiej nad Dźwiną i nad Berezyną na południe od Borysowa, 4 pp na rozkaz, nie atakowany przez wojsko sowieckie rozpoczął odwrót. W obszarze od Białegostoku do Małkini pułk przesuwał się na zachód w ciągłych walkach aż do bitwy pod Ochudnem w Puszczy Białej 10 sierpnia 1920 r. Była to ostatnia walka odwrotowa 4 pp. W dniach 15 i 16 sierpnia pułk ten wchodził w skład odwodu Naczelnego Wodza stojąc w wagonach na stacji w Dęblinie. Stamtąd w ramach 2 DP został przerzucony w obszar Zamościa i Hrubieszowa. Od 20 sierpnia do 1 września 1920 r. toczył walki o Hrubieszów. W dniu 1 września podczas kolejnego ataku na Hrubieszów został niespodziewanie zaatakowany z tyłu i ze skrzydeł przez oddziały armii konnej Budionnego, która po klęsce pod Komarowem odchodziła na wschód. W bitwie tej, a raczej rozpaczliwych próbach powstrzymywania atakującego zewsząd w ogromnej przewadze nieprzyjaciela 4 pp poniósł straty przekraczające 60% stanu bojowego. Po 2-tygodniowym pobycie w Zamościu, gdzie dokonano uzupełnień, został skierowany kolejną pod Wołkowysk i wziął udział w zwycięskiej bitwie nad Niemnem. W trzydniowej bitwie pod Wołkowyskiem w dniach 23-25 września „Czwartakom” przypadł główny udział w rozbiciu czterech brygad sowieckich. W dniach 11-12 października 4 pp uczestniczył w składzie 2 DP w zdobyciu Mołodeczna. Po zawieszeniu broni, od 1 do 31 listopada przebywał w odwodzie w rejonie Szczuczyna. Od 26 listopada do końca stycznia 1921 r. obsadzał odcinek linii demarkacyjnej polsko-litewskiej pod Sejnam, a następnie przeszedł do Suwałk, gdzie rozpoczęła się jego służba pokojowa.

Ludwika odbyła z „Czwartakami” całą kampanię bolszewicką. Na przełomie maja i czerwca 1921 r. ukończyła kurs instruktoerek oświatowych przy Oddziale II Sztabu Generalnego. W dniu 17 czerwca 1921 r. została mianowana na stopień podporucznika, a 25 sierpnia tego roku objęła stanowisko referenta kulturalno-oświatowego 4 pp Legionów w Suwałkach. W Rocznym Uzupełnieniu Listy Kwalifikacyjnej za rok 1921 uzyskała same najwyższe noty. W opisie zalet osobistych dowódca pułku zanotował: *„Charakter stały, wyrobiony, zdecydowanie prawy, Cechuje ją wybitne zamiłowanie do pracy nad*

żołnierzem, czemu oddaje się z całym zaparciem się. Bardzo duża ambicja, W zupełności oddana pracy ideowej. Towarzystwu nie udziela się nigdy.”

Z dniem 4 kwietnia 1922 r. została przeniesiona do rezerwy. Tuż po zwolnieniu ze służby czynnej skierowano ją na trzymiesięczny kurs spółdzielczości do Poznania. W maju 1922 r. otrzymała działkę o powierzchni 18,86 ha w osadzie wojskowej Willa Nowa (zwanej też Wilanowo) w gminie Jezioro koło Grodna. Osadę tę założono dla żołnierzy 4 pp Legionów. Z szesnastu osiedlonych tam w 1922 r. rodzin lub samotnych weteranów większość pochodziła z Kongresówki, głównie z Lubelskiego, a pozostali z Galicji, z okolic Bochni, Tarnowa, Wadowic, Nowego Sącza. Ludwice przydzielono największą z osiemnastu działek osadniczych w Willi Nowej. Większe gospodarstwo, 23,5 ha, miał sierż. Edward Malinowski pochodzący spod Lublina, ale wskutek połączenia trzech działek osadniczych. Otrzymała też jedną z największych zapomóg na zasiedlenie w wysokości 340 złotych oraz 46 m³ budulca. Według relacji Bronisławy Pawełkowicz i Ireny Sabiny Kaczanowskiej, córek Józefa Tyburka legionisty i osadnika w Willi Nowej Ludwika znana była w ich osadzie jako wielka patriotka i społeczniczka. Wyszła za mąż za znacznie młodszego od siebie miejscowego Polaka, Stanisława Kulikowskiego, który pracował w jej gospodarstwie. Nie mieli swoich dzieci roztoczyła więc opiekę nad dziećmi osadników. Założyła w Willi Nowej świetlicę dla dzieci, sprowadziła dla nich z Warszawy przedszkolankę. Co pewien czas, a szczególnie przed Bożym Narodzeniem, jeździła do Warszawy do Aleksandry Piłsudskiej i przywoziła dary dla małych mieszkańców osady. Z akt CAW wynika, że przyjęła na wychowanie dwoje białoruskich dzieci - rodzeństwo Marię i Antoniego Arcimiuków. W latach 1922-1924 prowadziła Spółdzielnię Osadniczą w Jeziorach. Utworzyła także filie tej spółdzielni w Nowej Rudzie i Ejsmontach. Po dwóch latach zrezygnowała z prowadzenia spółdzielni aby zająć się własnym gospodarstwem. Była członkinią Koła Gminnego Związku Legionistów w Jeziorach. Także jej mąż Stanisław angażował się w służbę obywatelską. Wiadomo bowiem, że organizował koło Związku Strzeleckiego w pobliskiej Nowej Rudzie. We wniosku o odznaczenie Ludwiki Kepisz-Kulikowskiej Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski komendant Koła Gminnego Związku Legionistów w Jeziorach pisał w czerwcu 1938 r.: „... *Dzięki jej osobistym zabiegom i niezmiernie ciężkiej pracy został wybudowany w Jeziorach dom legionowy, stanowiący kuźnię kultury i oświaty dla osadników. Dom ten zaopatrzyła Pani Kepisz-Kulikowska w bibliotekę i inne pomoce.*” Sama natomiast w 1933 r. uzalała się w zyciorysie: „... *Ostatnie lata kryzysu gospodarczego unieruchomiły cały zasób*

doświadczenia i zamilowania pracy ogólnej, zespołowej. Rozpoczęła się uciążliwa wegetacja – stopniowe zamieranie prężności czynu. Stajemy się biernymi widzami załamania całokształtu poczynających stabilizacji niepodległego bytu państwowego”.

W 1939 r. mąż Ludwiki przeszedł na Litwę, skąd przedostał się do Francji i walczył w PSZ na Zachodzie jako podoficer. Natomiast ona wraz z innymi mieszkańcami Willi Nowej 10 lutego 1940 r. została deportowana przez władze sowieckie. Według relacji Ireny Sabiny Kaczanowskiej „wzięto ją tak jak stała, nie pozwolono jej niczego ze sobą zabrać”. Mieszkańców Willi Nowej osadzono we wsi Mikulińskaja, Dobrańskiego rejonu, Mołotowskiej obłasti na Uralu. Stamtąd jesienią 1941 r. wraz z wieloma innymi wyjechała do tworzącego się Wojska Polskiego. Do Armii Polskiej oficjalnie wstąpiła 1 października 1941 r. W dniu 30 października Komisja Weryfikacyjna Nr 2 przy Dowództwie 5 DP w Tatiszczewie zweryfikowała ją jako oficera rezerwy w stopniu podporucznika ze starszeństwem z 1920 r. Od 21 marca 1942 r. pełniła służbę w PWSK. Wiadomo, że wiosną 1942 r., po ewakuacji armii Andersa do Iranu pełniła funkcję kierowniczką Referatu Oświaty w Batalionie PWSK stacjonującym w Teheranie. W okresie stacjonowania na terenie Palestyny została zwolniona 31 grudnia 1943 r. ze służby wojskowej z przyczyn zdrowotnych. Pozostała w Palestynie. Jako cywil została przyjęta 15 kwietnia 1945 r. do Głównego Szpitala Indyjskiego w Jaffie. Zmarła tam 19 września 1945 r.

Źródła:

DASZKIEWICZÓWNA zam. KULIKOWSKA Ludwika

CAW, ap. 15584; VM 76; KN 6.IV.1931; KZ 16-158; KW 23/D-104;
 Gabinet MON, I.300.1.678, s. 581; I.300.1.689, s. 282, 299, 301; I.300.1.693; I.300.1.714, s. 268; - Dz. Pers. NW i NP Nr 7/1923 (Dekret z dn. 17.V.1922r.); DW UdsKiOR, Materiały z Ministerstwa Obrony Wielkiej Brytanii w sprawie przebiegu służby wojskowej L. Kepisz-Kulikowskiej; Relacje J. S. Kaczanowskiej i B. Pawełkiewicz, córek osadnika w Willi Nowej z dn. 20.04.2001r.; - PSB, t. V, s. 130, Sokulski J., Deskur Bronisław (1830-1895); - 2 Pułk Piechoty Legionów Polskich, oprac. Malinowski T., Szumański M., t. 1. Karpaty, s. 644; Bobińska A. (opr.), Pomocnicza Wojskowa Służba Kobiet 2 Korpusu 1941-1945, s. 59; Czwarty Pułk Piechoty 1806-1966, s. 235-237, 320-347; Dwa lata w boju II Brygady Legionów Polskich 30.IX.1914-30.IX.1916, s. 23; Katyń. Księga Cmentarna..., s. 99; Malinowski-Pobóg, Najnowsza..., t. 1, s. 302-303; Merwin B., Legiony w boju 1914-1915, s. 97-99; Milewska W., Nowak J.T., Zientara M., Legiony Polskie 1914-1918. Zarys historii militarnej i politycznej, s. 96-100, 152-153; Nowina-Konopka K., Wspomnienia wojenne kapelana II Brygady Legionów Polskich, s. 134-136; Pełczyńska, Kobieta w walce..., s. 870; Świtalska-Fularska J., Wspomnienia lekarki legionowej, s. 106; Wołoszynowska M., Z walk II Brygady na Wołyniu, w: Służba Ojczyźnie..., s. 45-46; Bobrowski E., Początki szpitalnictwa legionowego, w: Karabin i nosze, Wspomnienia lekarzy i farmaceutów z lat 1914-1920, t. 1, s. 21; Trela S., W obronie sztandaru (odnowa przysięgi w 4 pp Legionów), w: Za kratami więzień i drutami obozów, s. 114-116.

Ludwika DASZKIEWICZÓWNA zam. KULIKOWSKA - MS, 180403

Urodziła się 19 marca 1882 r. w Iwankowcach na Bukowinie jako córka Gustawa Daszkiewicza i Władysławy z Pawłusiewiczów. Początkowo uczyła się prywatnie w domu. Następnie uczęszczała do Szkoły Wydziałowej i Seminarium Nauczycielskiego w Stanisławowie i we Lwowie. W szkole tej spotkała osobę, która w niej „rozpałała żar służby wyzwolenczej dla Polski”, jak napisze po trzydziestu latach w życiorysie. Osobą tą była ochmistrzyni seminarium, Tekla Deskurowa z Bobrownickich, uczestniczka powstania styczniowego i małżonka Bronisława Deskura, jednego z głównych organizatorów i przywódców powstania 1863 r. na Podlasiu. Po ukończeniu seminarium pracowała do 1910 r. jako nauczycielka szkół ludowych we wsiach małopolskich.

W latach pracy nauczycielskiej należała do samokształceniowego koła niepodległościowego nauczycielek, do Sokoła, Stronnictwa Wszechpolskiego i Towarzystwa Szkoły Ludowej. W 1911 r. wstąpiła do Drużyn Strzeleckich, a następnie do Skarbu Wojskowego. W latach 1910-1912 pracowała jako urzędniczka w Głównym Zarządzie Towarzystwa Kółek Rolniczych we Lwowie. W 1913 r. podjęła pracę w fabryce fajansów w Wiedniu. Jednocześnie pracowała tam jako nauczycielka prywatnej szkółki robotniczej Towarzystwa Szkoły Ludowej im. Marii Konopnickiej. W lipcu 1914 r. wyjechała do Galicji aby przygotować wycieczkę działaczy polskich z Wiednia po Małopolsce. W atmosferze ogólnego oczekiwania na wybuch wojny pozostała w kraju i ponownie zaangażowała się w działalność Drużyn Strzeleckich i Strzelca. W trzy miesiące po wybuchu wojny, wobec wydania przez Józefa Piłsudskiego rozkazu o nieprzyjmowaniu kobiet do służby frontowej, 8 listopada 1914 r. wstąpiła do Legionów w przebraniu męskim pod nazwiskiem Stanisław Kepisz. Wraz z dwiema podobnymi sobie ochotniczkami - Marią Wołoszynowską (Alfred Wołoszynowski) i Marią Błaszczykówną (Tadeusz Zalewski) zostały przyjęte jako sanitariusze do batalionu zapasowego 1 pp Legionów pod dowództwem kpt. Andrzeja Galicy i wysłane do pomocy dr Emilowi Bobrowskiemu, który w Krakowie organizował szpital legionowy. 10 listopada 1914 r. wobec zbliżania się wojsk rosyjskich do Krakowa szpital został ewakuowany na Śląsk. Wspominał dr Bobrowski: „14 listopada 1914 r. urządziłem w Nydku, w starej szkole, jedną salę szpitalną pod zarządem komendanta patrolu sanitarnego G. Malińskiego: gospodarczą część pracy przyjęły niestrudzone kobiety - sanitariusze, Wołoszyński i Kepisz i wywiązały się z tego zadania znakomicie...”.

25 grudnia 1914 r., wszystkie trzy znalazły się w III batalionie 2 pp II Brygady Legionów. Pełniły tam liniową służbę sanitarną. Uczestniczyły w działaniach pułku pod Ökörmezo, a w dniach 18-21 stycznia 1915 r. w ciężkich walkach na pograniczu Mołdawi i Bukowiny w dolinie Złotej Bystrzycy pod Kirlibabą, gdzie 2 pp i 3 szwadron kawalerii II Brygady pod dowództwem mjr. Mariana Januszajtisa odrzuciły Rosjan i uniemożliwiły armii rosyjskiej przedarcie się przez Karpaty na Węgry. Po zajęciu Briazy, Mołdawy, Kimpolungu, Seletyna, Łopusznej, Berhometu i Łukawca 16 lutego 1915 r. II Brygada Legionów przeszła Czeremosz, a dwa dni później wkroczyła do Śniatynia odległego zaledwie kilkanaście kilometrów od rodzinnych stron Ludwika Daszkiewiczówny – Kocmania i Iwankowiec. W zwycięskich walkach II Brygady pod Gruszką i Tłumaczem 5 marca 1915 r. wyniosła wraz z Marią Wołoszynowską pod ogniem piechoty rosyjskiej kilkunastu rannych legionistów z I i III batalionu 2 pułku prowadzących atak na Tłumacz.

Jej zasługi jako sanitariusza 9 kompanii III batalionu pod dowództwem ppor. Józefa Rybaka w czerwcowych walkach pod Rarańczą musiały być widoczne skoro otrzymała wtedy austriacki Brązowy Medal Waleczności. Zresztą wyróżniła się już podczas walk pod Kirlibabą. W październiku 1915 r. znalazła się jako sanitariusz 10 kompanii III batalionu 2 pp na Wołyniu, gdzie po raz pierwszy od wybuchu wojny wszystkie pułki Legionów Polskich, zgodnie z żądaniem Naczelnego Komitetu Narodowego, zostały połączone i uczestniczyły w działaniach bojowych na jednym odcinku frontu. 2 pp Legionów pod dowództwem płk. Januszajtisa od 2 listopada 1915 r. bił się z Rosjanami pod Bielgowem nad Styrem mając za zadanie odebranie pozycji utraconych przez oddziały niemieckie i austro-węgierskie. W nocy 7 listopada został zniemacka zaatakowany we własnych okopach. W walce tej Ludwika Daszkiewiczówna dostała się do niewoli rosyjskiej. Zanim jednak to się stało dokonała czynu, za który w 1922 r. została odznaczona przez Marszałka Józefa Piłsudskiego Krzyżem Virtuti Militari V klasy (nr k. 7273) W uzasadnieniu wniosku o nadanie tego odznaczenia popartego przez płk. Januszajtisa napisano w sierpniu 1921 r.: „W dniu 7.II.1915r. około g. 4-tej nad ranem pod wsią Bielgowem nad Styrem otoczony 2 pp LP z powodu zdrady sąsiedniego pułku czeskiego przechodzi ciężkie chwile. Stanisław Kepisz znajduje się przy swojej kompanii. Wraz z kilkunastu żołnierzami wymyka się Moskałom. nie mogąc dołączyć do sąsiedniego, niemieckiego oddziału broni się przez czas dłuższy dzielnie i wytrwale otoczona przemożną siłą otoczona garstka. Szer. Kepisz składa tu dowody niezwyklej odwagi i inicjatywy, kierując nawet obroną, pobudzając do wytrwania na otoczonym stanowisku. Powrotna fala

moskiewska parta od wsi Bielgów przez kompanie swego pułku mimo rozpaczliwych wysiłków zagarnia garstkę walecznych do niewoli... ”.

Dzięki opiece kpt. dr. Wiktora Matczyńskiego, lekarza III batalionu 2 pp Legionów, który również 7 listopada dostał się do niewoli, oraz staraniom Polskiego Komitetu Niesienia Pomocy Ofiarom Wojny w Moskwie, władze rosyjskie zaliczyły ją do siostr austriackich przeznaczonych do wymiany na rosyjskie sanitariuszki. 13 czerwca 1916 r. wyjechała z całą grupą z Petersburga przez Finlandię, Szwecję, Niemcy, Czechy, Wiedeń do Krakowa. Stamtąd niezwłocznie powróciła na Wołyń do swego oddziału. Dotarła tam 27 lipca 1916 r. i bezpośrednio po przybyciu brała udział, jako sanitariusz 10 kompanii III batalionu, w ciężkich walkach 2 pp Legionów pod Wielickiem, Rudką Miryńską i Sitowiczami.

W październiku 1916 r. w wyniku kryzysu wywołanego dymisją Piłsudskiego Legiony zostały wycofane z frontu do Baranowicz. Znalazła się tu także Ludwika. W Baranowiczach brała udział w agitacji na rzecz Piłsudskiego czyli zachęcała innych żeby, odpowiadając na apel Komendanta, podawali się do dymisji (Królewiaczy) lub prosili o przeniesienie do armii austro-węgierskiej (Galicjanie). Należała do tej części żołnierzy II Brygady, którzy stanęli po stronie Piłsudskiego i na których w związku z tym przedstawiciele Departamentu Wojskowego NKN z płk. Władysławem Sikorskim wywierali nacisk aby zmusić ich do pozostania w szeregach Legionów. 18 października 1916 r. targnęła się na swoje życie. Tym samym poszła za przykładem mjr. Albina Fleszara, który dwa tygodnie wcześniej popełnił samobójstwo w szpitalu w Słonimiu przebijając się bagnetem. Wg Stanisława Trelli, autora wspomnienia „*W obronie sztandaru*” publikowanego w zbiorze „*Za kratami więzień i drutami obozów*” bezpośrednią przyczyną tego zamachu na własne życie było nieuwzględnienie jej prośby o przeniesienie do 4 pp I Brygady Legionów, wiernej Komendantowi Piłsudskiemu. Odmowa ta musiała być dla niej tym bardziej bolesna, że jej macierzysty 2 pp oraz 3 pp odniosły się niechętnie do akcji masowego składania podań o zwolnienie z Legionów względnie przeniesienia do armii austro-węgierskiej.

Ks. Kazimierz Nowina-Konopka, kapelan II Brygady wspominał (przekręcając przybrane nazwisko Ludwiki): „... *panna Kurpisz, która była sanitariuszką w 2 pułku (ubrana po męsku i skądinąd bardzo poważna niewiasta, tak że wielu nawet nie wiedziało, iż ten sanitariusz to kobieta), ustroiła swój pokój kartkami Piłsudskiego i I Brygady,*

postawiła przed sobą na stoliku lusterko i na znak protestu chciała się strzelać. Postrzeliła sobie pierś bo chciała mierzyć prosto w serce...”. Do 10 grudnia przebywała w szpitalu i na urlopie. W dniu tym zameldowała się do dalszej służby jako prowadząca salę chorych 4 pp w Pomiechówku, a od 2 stycznia 1917 r. w Zegrzu. 6 kwietnia 1917 r. została odznaczona austriackim Srebrnym Medalem Waleczności oraz Brązowym Medalem Św. Salwatora. Otrzymała także ustanowioną we wrześniu 1916 r. przez płk. Bolesława Roję, dowódcę 4 pp, swastykę II klasy.

Od 30 kwietnia jej pułk stacjonował w Łomży. 11 lipca 1917 r. uczestniczyła w akcji odmowy złożenia przez Królewaków przysięgi i wniesienia podań o przeniesieniu do armii austro-węgierskiej przez Galicjan. Po rozwiązaniu pułku szeregowych i podoficerów skierowano na przeszkolenie w obozach ćwiczeń, a oficerów w szkole oficerskiej w Radymnie, a następnie rozesłano „czwartaków” grupkami do poszczególnych pułków austriackich na froncie wschodnim na Ukrainie, bałkańskim i włoskim. Ludwika Daszkiewiczówna jako sierżant Stanisław Kepisz od 2 września 1917 r. do 23 października 1918 r. służyła w 16 pułku strzeleckim 4 armii austriackiej prowadząc pułkową izbę chorych. W życiorysie pisanym w 1931r. w związku ze staraniami o nadanie jej Krzyża Niepodległości wymieniła szereg faktów świadczących o jej konspiracyjnej działalności na przełomie 1917 i 1918 r. Nawiązała kontakt z por. Zygmuntem Polakiem, komendantem 1 Rejonu Komendy Okręgowej „E” POW w Winnicy. Na jego polecenie i w myśl jego instrukcji prowadziła agitację wśród Polaków – żołnierzy 16 pułku strzeleckiego. Dzięki jej pracy kilkunastu wyjechało do organizującej się na Kubaniu dywizji gen. Lucjana Żeligowskiego. Przez nią Komenda Rejonu dostała rozkazy dotyczące działań wojennych armii austriackiej na Ukrainie oraz pieniądze pochodzące z kasy 16 pułku. Z tego powodu zagrożona była aresztowaniem i oddaniem pod sąd polowy. W październiku 1918 r. przeszła do tzw. oddziału mikulinieckiego. 15 listopada zameldowała się w Krakowie do dalszej służby w odrodzonym 4 pp Legionów. Od 19 listopada czyli od dnia w którym oddziały 4 pp wyruszyły na odsiecz Lwowa pełniła funkcję szefa magazynu 1 Pociągu Szpitalnego na odcinku lwowskim frontu ukraińskiego. 13 grudnia dostała się pod Mszaną Dolną na 1 dzień do niewoli ukraińskiej. 7 marca 1918 r. powróciła z frontu do służby w organizującym się w Jabłonie 4 pp obejmując funkcję szefa pułkowej izby chorych. 15 maja odjechała z głównymi siłami pułku pod dowództwem płk. Juliusza Zulaufa na front polsko-bolszewicki nad Berezyną w rejonie Bohdanowa i Wołożyna. Podczas trwającego rok czasu pobytu 4 pp na froncie nad Berezyną Ludwika przestała pełnić służbę sanitarną. 6

listopada 1919 r. została wyznaczona na stanowisko referenta kulturalno-oświatowego w I, w III, a ostatecznie w II batalionie 4 pp.

Podczas dłuższego okresu względnego spokoju na froncie zorganizowała służbę kulturalno-oświatową, a przede wszystkim komplety szkół czytania i pisania na które oprócz żołnierzy uczęszczała także miejscowa, nadberezynska młodzież polska. W kwietniu i w lipcu 1919 r. otrzymała 2 pochwały w rozkazach dziennych dowództwa 2 pp Legionów. Za ten okres i dalszą służbę na froncie bolszewickim została uhonorowana rozkazem dowódcy 2 Dywizji Piechoty Legionów z 18 maja 1921 r. nadaniem Krzyża Walecznych z 2 okuciami. Opis czynu znajdujący się we wniosku o nadanie Krzyża Walecznych z 2 okuciami głosi: „... *Jako instruktorka oświatowa, zarazem kierowniczka baonowej świetlicy współdzielczej, w najcięższych chwilach odwrotu znad Berezyny, potem w czasie walk z armią konną Budionnego dowoziła stale do pierwszej linii prowianty i towar z kantyny w ogóle. Pozostając zaś z żołnierzami w pierwszej linii zagrzewała ich do wytrwania, podnosząc bardzo stan moralny tychże. W okresie walk majowych w 1920r. nad Berezyną wioząc towar do pierwszej linii znalazła się nagle wskutek przerwania linii między linią własną a ...npelską, w silnym ogniu karabinowym. Przestraszony woźnica pozostawił wóz, konie i uciekł. Kepisz-Daszkiwiczówna nie straciła jednak przytomności, odwagi i zimnej krwi, a zorientowawszy się w sytuacji, sama kierując końmi, wyprowadziła wóz z ognia, poza własną linią bandażując po drodze dwóch ciężko rannych żołnierzy i zabierając ich ze sobą*”. W tymże wniosku dowódca 4 pp, mjr Jan Korkozowicz pisał o niej: „*osobiście znana mi jako niezmordowana towarzyszką żołnierskiej doli i niedoli. Służyła w Legionach Polskich od 1914r. Bardzo często widywana jako sanitariuszka w linii tyralierskiej...*”.

Od 20 maja 1920 r. uczestniczyła we wszystkich walkach odwrotowych znad Berezyny aż pod Warszawę, a następnie w kontrofensywie polskiej. Pod dowództwem mjr. Mieczysława Smorawińskiego 4 pp ponownie okrył się chwałą powstrzymując w ciężkich walkach od 20 maja do 1 czerwca 1920 r. majową ofensywę sowiecką. Gdy cała I Armia cofnęła się ponad 100 kilometrów aż pod Wilejkę, 4 pp utrzymał linię Bezezyny. 7 lipca wobec załamania się obrony polskiej nad Dźwiną i nad Berezyną na południe od Borysowa, 4 pp na rozkaz, nie atakowany przez wojsko sowieckie rozpoczął odwrót. W obszarze od Białegostoku do Małkini pułk przesuwał się na zachód w ciągłych walkach aż do bitwy pod Ochudnem w Puszczy Białej 10 sierpnia 1920 r. Była to ostatnia walka odwrotowa 4 pp. W dniach 15 i 16 sierpnia pułk ten wchodził w skład odwodu Naczelnego Wodza stojąc w wagonach na stacji w Dęblinie. Stamtąd w ramach 2 DP został przerzucony w obszar

Zamościa i Hrubieszowa. Od 20 sierpnia do 1 września 1920 r. toczył walki o Hrubieszów. W dniu 1 września podczas kolejnego ataku na Hrubieszów został niespodziewanie zaatakowany z tyłu i ze skrzydeł przez oddziały armii konnej Budionnego, która po klęsce pod Komarowem odchodziła na wschód. W bitwie tej, a raczej rozpaczliwych próbach powstrzymywania atakującego zewsząd w ogromnej przewadze nieprzyjaciela 4 pp poniósł straty przekraczające 60% stanu bojowego. Po 2-tygodniowym pobycie w Zamościu, gdzie dokonano uzupełnień, został skierowany kolejną pod Wołkowysk i wziął udział w zwycięskiej bitwie nad Niemnem. W trzydniowej bitwie pod Wołkowyskiem w dniach 23-25 września „Czwartakom” przypadł główny udział w rozbięciu czterech brygad sowieckich. W dniach 11-12 października 4 pp uczestniczył w składzie 2 DP w zdobyciu Mołodeczna. Po zawieszeniu broni, od 1 do 31 listopada przebywał w odwodzie w rejonie Szczuczyna. Od 26 listopada do końca stycznia 1921 r. obsadzał odcinek linii demarkacyjnej polsko-litewskiej pod Sejnami, a następnie przeszedł do Suwałk, gdzie rozpoczęła się jego służba pokojowa.

Ludwika odbyła z „czwartakami” całą kampanię bolszewicką. Na przełomie maja i czerwca 1921 r. ukończyła kurs instruktorek oświatowych przy Oddziale II Sztabu Generalnego. W dniu 17 czerwca 1921 r. została mianowana na stopień podporucznika, a 25 sierpnia tego roku objęła stanowisko referenta kulturalno-oświatowego 4 pp Legionów w Suwałkach. W Rocznym Uzupełnieniu Listy Kwalifikacyjnej za 1921 r. uzyskała same najwyższe noty. W opisie zalet osobistych dowódca pułku zanotował: *„Charakter stały, wyrobiony, zdecydowanie prawy, Cechuje ją wybitne zamiłowanie do pracy nad żołnierzem, czemu oddaje się z całym zaparciem się. Bardzo duża ambicja, W zupełności oddana pracy ideowej. Towarzystwu nie udziela się nigdy.”*

Z dniem 4 kwietnia 1922 r. została przeniesiona do rezerwy. Tuż po zwolnieniu ze służby czynnej skierowano ją na trzymiesięczny kurs spółdzielczości do Poznania. W maju 1922 r. otrzymała działkę o powierzchni 18,86 ha w osadzie wojskowej Willa Nowa w gminie Jezioro koło Grodna. Osadę tę założono dla żołnierzy 4 pp Legionów. Z szesnastu osiedlonych tam w 1922 r. rodzin lub samotnych weteranów większość pochodziła z Kongresówki, głównie z Lubelskiego, a pozostali z Galicji, z okolic Bochni, Tarnowa, Wadowic, Nowego Sącza. Otrzymała największą z osiemnastu działek osadniczych w Willi Nowej oraz jedną z największych zapomóg na zasiedlenie w wysokości 340 złotych oraz 46 m³ budulca. Według relacji Bronisławy Pawełkowicz i Ireny Sabiny Kaczanowskiej, córek Józefa Tyburka legionisty i osadnika w Willi Nowej znana była w

osadzie jako wielka patriotka i społeczniczka. Wyszła za mąż za znacznie młodszego od siebie miejscowego Polaka, Stanisława Kulikowskiego, który pracował w jej gospodarstwie. Nie mieli swoich dzieci więc roztoczyła opiekę nad dziećmi osadników. Założyła w Willi Nowej świetlicę dla dzieci, sprowadziła dla nich z Warszawy przedszkolankę. Co pewien czas, a szczególnie przed Bożym Narodzeniem, jeździła do Warszawy do Aleksandry Piłsudskiej i przywoziła dary dla małych mieszkańców osady. Z akt CAW wynika, że przyjęła na wychowanie dwoje białoruskich dzieci - rodzeństwo Marię i Antoniego Arcimiuków. W latach 1922-1924 prowadziła Spółdzielnię Osadniczą w Jeziorach. Utworzyła także filie tej spółdzielni w Nowej Rudzie i Ejsmontach. Po dwóch latach zrezygnowała z prowadzenia spółdzielni aby zająć się własnym gospodarstwem. Była członkinią Koła Gminnego Związku Legionistów w Jeziorach. Także jej mąż angażował się w służbę obywatelską. Wiadomo, że organizował koło Związku Strzeleckiego w pobliskiej Nowej Rudzie. We wniosku o odznaczenie Ludwika Kepisz-Kulikowskiej Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski komendant Koła Gminnego Związku Legionistów w Jeziorach pisał w czerwcu 1938 r.: „... *Dzięki jej osobistym zabiegom i niezmordowanej pracy został wybudowany w Jeziorach dom legionowy, stanowiący kuźnię kultury i oświaty dla osadników. Dom ten zaopatrzyła Pani Kepisz-Kulikowska w bibliotekę i inne pomoce.*” Sama natomiast w 1933 r. uzalała się w zyciorysie: „... *Ostatnie lata kryzysu gospodarczego unieruchomiły cały zasób doświadczenia i zamiłowania pracy ogólnej, zespołowej. Rozpoczęła się uciążliwa wegetacja – stopniowe zamieranie prężności czynu. Stajemy się biernymi widzami załamań całokształtu poczynąń stabilizacji niepodległego bytu państwowego*”.

W 1939 r. jej mąż przeszedł na Litwę, skąd przedostał się do Francji i walczył w PSZ na Zachodzie jako podoficer. Natomiast ona wraz z innymi mieszkańcami Willi Nowej 10 lutego 1940 r. została deportowana przez okupantów sowieckich. Według relacji Ireny Sabiny Kaczanowskiej „*wzięto ją tak jak stała, nie pozwolono jej niczego ze sobą zabrać*”. Mieszkańców Willi Nowej osadzono we wsi Mikulińskaja, Dobrańskiego rejonu, Mołotowskiej obłasti na Uralu. Stamtąd jesienią 1941 r. wraz z wieloma innymi wyjechała do tworzącego się Wojska Polskiego. Do Armii Polskiej oficjalnie wstąpiła 1 października 1941 r. 30 października Komisja Weryfikacyjna Nr 2 przy Dowództwie 5 DP w Tatiszczewie zweryfikowała ją jako oficera rezerwy w stopniu podporucznika ze starszeństwem z 1920 r. 21 marca 1942 r. została przydzielona do Pomocniczej Służby Kobiet. Wiadomo, że wiosną 1942 r., po ewakuacji armii gen. Andersa do Iranu, pełniła

funkcję kierowniczką Referatu Oświaty w Batalionie PSK stacjonującym w Teheranie. W okresie stacjonowania na terenie Palestyny została zwolniona 31 grudnia 1943 r. ze służby wojskowej z przyczyn zdrowotnych. Pozostała w Palestynie. Jako cywil została przyjęta 15 kwietnia 1945 r. do Głównego Szpitala Indyjskiego w Jaffie. Zmarła tam 19 września 1945 r.

Źródła:

CAW, ap. 15584, VM 76-7168, KN 6.IV.1931, KZ 16-158, KW 23/D-104, Gabinet MON, I.300.1.678, s. 581, I.300.1.689, s. 282, 299, 301, I.300.1.693, I.300.1.714, s. 268 – DW UdsKiOR, Materiały z Ministerstwa Obrony Wielkiej Brytanii w sprawie przebiegu służby wojskowej L. Kepisz-Kulikowskiej, relacje J. S. Kaczanowskiej i B. Pawełkowicz, córek osadnika w Willi Nowej z dn. 20.IV.2001r. – Dz. Pers. NW i NP Nr 7/1923 – Bobińska A. (oprac.), Pomocnicza Wojskowa Służba Kobiet 2 Korpusu 1941-1945, s. 59; Bobrowski E., Początki szpitalnictwa legionowego, w: Karabin i nosze, Wspomnienia lekarzy i farmaceutów z lat 1914-1920, t. 1, s. 21; Czwarty Pułk Piechoty 1806-1966, s. 235-237, 320-347; Dwa lata w boju II Brygady Legionów Polskich 30.IX.1914-30.IX.1916, s. 23; Malinowski-Pobóg, Najnowsza historia ..., t. 1, s. 302-303; Malinowski T., Szumański M. (oprac.), 2 Pułk Piechoty Legionów Polskich, t. 1. Karpaty, s. 644; Merwin B., Legiony w boju 1914-1915, s. 97-99; Milewska W., Nowak J.T., Zientara M., Legiony Polskie 1914-1918. Zarys historii militarnej i politycznej, s. 96-100, 152-153; Nowina-Konopka K., Wspomnienia wojenne kapelana II Brygady Legionów Polskich, s. 134-136; Pełczyńska W., Kobieta w walce..., s. 870; Świtalska-Fularska J., Wspomnienia lekarki legionowej, s. 106; Trela S., W obronie sztandaru (odnowa przysięgi w 4 pp Legionów), w: Za kratami więzień i drutami obozów, s. 114-116; Wołoszynowska M., Z walk II Brygady na Wołyniu, w: Służba Ojczyźnie..., s. 45-46.

Wiesław Misztal

Miroslaw Sulej

200. do p. 578/04 19 VIII 04 J/11-18 b.mn

MP polnians 22 / 03 04

Ludwika Daszkiewiczówna – Kepisz- Kulikowska (1882-1945)

- J. Dufrest
- e-mail z 13 VIII 04

Urodziła się 19 marca 1882 r. w Iwankowcach na Bukowinie, jako córka Gustawa i Władysławy z domu Pawlusiewicz.

Początkowo uczyła się w domu, następnie uczęszczała do Szkoły Wydziałowej i Seminarium Nauczycielskiego w Stanisławowie, gdzie ^{duży} wpływ na jej patriotyczne wychowanie wywarła ochmistrzyni seminarium, Tekla Deskurowa z Bobrownickich, uczestniczka powstania styczniego ^{na Podlasiu} i małżonka Bronisława Deskura, jednego z głównych organizatorów i przywódców powstania 1863 r. na Podlasiu. Po ukończeniu Seminarium pracowała do 1910 r. jako nauczycielka szkół ludowych w ^{małopolskich województwach} Małopolsce. W latach 1910-1913 pracowała jako urzędniczka w Głównym Zarządzie Towarzystwa Kółek Rolniczych we Lwowie, a następnie w fabryce porcelany w Wiedniu. Jednocześnie była nauczycielką prywatnej szkółki robotniczej Koła Towarzystwa Szkoły Ludowej im. Marii Konopnickiej.

W okresie pracy nauczycielskiej związała się z ruchem niepodległościowym. Należała do samokształceniowego koła niepodległościowego nauczycielek, „Sokoła”, Stronnictwa Wszechpolskiego i Towarzystwa Szkoły Ludowej. W 1911 r. wstąpiła ^{do} Oddziału Żeńskiego PDS we Lwowie. Aktywnie uczestniczyła także w pracach Polskiego Skarbu Wojskowego.

W lipcu 1914 r. przyjechała z Wiednia do Galicji, gdzie w atmosferze oczekiwania na wybuch wojny ponownie zaangażowała się w działalność PDS. Wobec rozkazu Piłsudskiego o nieprzyjmowaniu kobiet do służby frontowej, 8 listopada 1914 r. wstąpiła do Legionów w przebraniu męskim jako Stanisław Kepisz i została przydzielona w charakterze sanitariusza, wraz z M. Wołoszynowską (ps. Alfred Wołoszynowski) i M. Błaszczukówną (ps. Tadeusz Zaleski), do batalionu uzupełnień 1pp Legionów pod dow. kpt. A. Galicy, a następnie oddelegowana do pomocy dr. E. Bobrowskiemu przy organizowaniu w Krakowie szpitalu legionowego. 25 grudnia 1914 r. otrzymała przydział do 9 kompanii III batalionu 2 pp wchodzącego w skład II Brygady Legionów, gdzie pełniła służbę sanitarną na linii. W październiku 1915 r. wraz ze swoim batalionem znalazła się na Wołyniu. Brała udział w czerwcowych walkach pod Rarańczą. 7 listopada 1915 r. podczas walk z Rosjanami nad Styrem dostała się do niewoli. Dzięki wymianie jeńców powróciła z niewoli 13 czerwca 1916 r. i trzy miesiące później ponownie znalazła się w III batalionie 2pp jako sanitariuszka.

1/1-19
MOL 6

Po wycofaniu Legionów z frontu w okresie kryzysu dymisyjnego, (wywołanego) złożeniem 28 lipca 1916 r. przez Piłsudskiego podania o zwolnienie z wojska, Daszkiewiczówna należała do tych legionistów II Brygady, którzy opowiedzieli się po stronie Komendanta. W październiku 1916 r. próbowała popełnić samobójstwo z powodu odrzucenia jej prośby o przeniesienie do 4pp I Brygady Legionów, wiernej Piłsudskiemu. Po pobycie w szpitalu, 10 grudnia otrzymała przydział do dalszej służby w charakterze instruktora oświatowego. (Gdy na początku lipca 1917 r. Piłsudski wezwał legionistów do odmowy złożenia przysięgi na wierność cesarzowi niemieckiemu (uczyniła tak większość I i III Brygady), Daszkiewiczówna znalazła się wśród tej części żołnierzy II Brygady, którzy posłuchali rozkazu Piłsudskiego.)

MOWE

Dekretem Nacz. Wodza L. 13330/VM z dn. 17 maja 1922 r. otrzymała Krzyż VM V klasy (nr Krzyża 72730). W uzasadnieniu wniosku o nadanie odznaczenia z sierpnia 1921 r. napisano: „*W dniu 7 II 1915 około 4-tej nad ranem pod wsią Bielgowem nad Styrem otoczony 2pp LP z powodu zdrady sąsiedniego pułku czeskiego przechodzi ciężkie chwile. Stanisław Kepisz znajduje się przy swojej kompanii. Wraz z kilkunastoma żołnierzami wymyka się Moskalom. Nie mogąc dołączyć do sąsiedniego, niemieckiego oddziału broni się przez dłuższy czas dzielnie i wytrwale przemożną siłą otoczona garstka. Szer. Kepisz składa tu dowody niezwyklej odwagi i inicjatywy, kierując nawet obroną, pobudzając do wytrwania na otoczonym stanowisku*”.

Odznaczona została także dwukrotnie austriackim Brązowym Medale Waleczności (1915), austriackim Srebrnym Medale Waleczności (6 IV 1917), Krzyżem Walecznych z 2 okuciami (18 VII 1921), Krzyż Frontu Litewsko- Białoruskiego, Krzyżem Niepodległości (6 VI 1931).

Po zakończeniu I wojny światowej, 15 listopada 1918 r. zameldowała się do dalszej służby w odrodzonym 4 pp Legionów. Odbyła z „Czwartakami” całą kampanię bolszewicką. Od 19 listopada pełniła funkcję szefa magazynu 1 Pociągu Sanitarnego na odcinku lwowskim frontu ukraińskiego. Podczas pobytu na froncie nad Berezyną, 6 listopada 1919 r. została wyznaczona na stanowisko referenta kulturalno-oświatowego w I, III, a ostatecznie w II batalionie 4p. 25 sierpnia 1920 r. podjęła służbę w OLK. 4 kwietnia 1922 r. w stopniu podporucznika została przeniesiona do rezerwy.

Po zwolnieniu ze służby czynnej skierowano ją na trzymiesięczny kurs spółdzielczości w Poznaniu. W maju otrzymała działkę w osadzie wojskowej dla żołnierzy 4 pp Legionów Willa Nowa w gminie Jeziory koło Grodna. Znana była jako wielka patriotka i społeczniczka. Z jej inicjatywy powstał tam dom legionowy, świetlica dla dzieci osadników

oraz Spółdzielnia Osadnicza, którą kierowała w latach 1922-1924. Była również członkinią Koła Gminnego Związku Legionistów w Jeziorach.

W czasie II wojny światowej wraz z innymi mieszkańcami Willi Nowej 10 lutego 1940 r. została deportowana przez władze sowieckie do wsi Mikulińskaja na Uralu. Jesienią 1941 r. przedostała się do tworzącej się na terenie ZSRR Armii Polskiej pod dow. gen Andersa, do której wstąpiła 1 października 1941 r. Od 21 marca 1942 r. służyła w PWSK. Wiosną 1942 r., po ewakuacji armii Andersa do Iranu, pełniła funkcję kierowniczką Referatu Oświaty w Batalionie PWSK stacjonującym w Teheranie. W okresie stacjonowania na terenie Palestyny została zwolniona 31 grudnia 1943 r. ze służby wojskowej z przyczyn zdrowotnych. Pozostała w Palestynie. Zmarła w szpitalu w Jaffie 19 września 1945 r.

Zamężna ze Stanisławem Kulikowskim, w okresie międzywojennym działaczem Strzelca w Nowej Rudzie. Pozostając bezdzietna, przyjęła na wychowanie dwoje białoruskich dzieci – rodzeństwo Marię i Antoniego Arcimików.

Bibliografia

CAW: ap.15584; VM 76; KN 6 IV 1931; KZ 16-158; KW 23/D- 104; Gabinet MON, sygn. I.300.1.689, s. 282,299,301; I.300.1.693; I.300.1.714, s.268; Dz.Pers.NwiNP Nr 7/1923 (Dekret z dn. 17 V 1922); DW UdsKiOR, Materiały z Ministerstwa Obrony Wielkiej Brytanii w sprawie przebiegu służby wojskowej L. Kepisz-Kulikowskiej; FAPAK w Toruniu: teczka L. Daszkiewicz- Kepisz; rel. J.S. Kaczanowskiej i B. Pawełkowicz, córek osadnika w Willi Nowej z dn. 20 IV 2001; Bobińska A.(opr.), *Pomocnicza Służba Kobiet 2 Korpusu 1941-1945*, Warszawa 1999, s.59; *2 Pułk Piechoty Legionów Polskich*, t.I, Warszawa 1939, s.644; Cieślakowa A.J., *Ochotnicza Legia Kobiet 1918-1922*, Warszawa 1998, (zdj.); *Czwarty Pułk Piechoty 1806-1966*, Londyn 1966, s. 235-237, 320-347; *Dwa lata w boju II Brygady Legionów Polskich 30 IX 1914-30 IX 1916*, Piotrków 1916,s.23; Dufurat J., *Kobiety w kręgu lewicy niepodległościowej. Od LKPW do OLK (1908-1918/1919)*, Toruń 2001; Nowina – Konopka K., *Wspomnienia wojenne kapelana II Brygady Legionów Polskich*, Kraków 1993, s. 134-136; Świtalska-Fularska J., *Wspomnienia lekarki legionowej*, Warszawa 1937, s.106; Trela S., *W obronie sztandaru (odmowa przysięgi w 4 pp Legionów)*, [w:] *Za kratami więzień i drutami obozów*, Warszawa 1928; Wołoszynowska M., *Z walk II Brygady na Wołyniu*, [w:] *Służba Ojczyźnie. Wspomnienia uczestniczek walk o niepodległość 1915-1918*, Warszawa 1929, s. 45-46.

autorka Jeanne Dufurat
z Włocławka

Ludwika Daszkiewiczówna zam. Kulikowska (1882 – 1945)

Urodziła się 19 marca 1882r. w Iwankowicach k/Czerniowiec na Bukowinie jako córka Gustawa Daszkiewicza i Władysławy z domu Pawłusiewicz. Początkowo uczyła się prywatnie w domu. Następnie uczęszczała do Szkoły Wydziałowej i Seminarium Nauczycielskiego w Stanisławowie. Pracowała do 1910r. jako nauczycielka szkół ludowych we wsiach małopolskich.

W latach pracy nauczycielskiej należała do samokształceniowego koła niepodległościowego nauczycielek, do Sokoła, Stronnictwa Wszechpolskiego i Towarzystwa Szkoły Ludowej. Od 1910r. wstąpiła do Drużyn Strzeleckich, a następnie do Skarbu Wojskowego. W latach 1910 – 1912 pracowała jako urzędniczka w Głównym Zarządzie Towarzystwa Kółek Rolniczych we Lwowie. W 1913r. podjęła pracę w fabryce fajansów w Wiedniu. Jednocześnie pracowała tam jako nauczycielka prywatnej szkółki robotniczej Koła Towarzystwa Szkoły Ludowej im. Marii Konopnickiej.

W trzy miesiące po wybuchu Wielkiej Wojny, wobec wydania przez Józefa Piłsudskiego rozkazu o nieprzyjmowaniu kobiet do służby frontowej, w dniu 8 listopada 1914r. wstąpiła do Legionów w przebraniu męskim pod nazwiskiem Stanisław Kepisz. Została przyjęta jako sanitariuszka do batalionu zapasowego 1pp Legionów kpt. Andrzeja Galicy, a następnie służyła w III batalionie 2pp Legionów wchodzącego w skład II Brygady Legionów. Pełniąc liniową służbę sanitarną wyróżniła się odwagą podczas walk z Rosjanami pod Rarańczą za co otrzymała austriacki Brązowy Medal Waleczności.

W październiku 1915r. uczestniczyła w działaniach bojowych na Wołyniu. Wykazała się ogromną dzielnością w czasie walk pod Bielgowem nad Styrem za co później została odznaczona w 1922r. przez Marszałka Józefa Piłsudskiego Krzyżem Virtuti Militari V klasy (nr k. 7273). W uzasadnieniu wniosku o nadanie tego odznaczenia popartego przez płk. Januszajtisa napisano w sierpniu 1921r.: „*W dniu 7II 1915r. około g. 4-tej nad ranem pod wsią Bielgowem nad Styrem otoczony 2pp LP z powodu zdrady sąsiedniego pułku czeskiego przechodzi ciężkie chwile. Stanisław Kepisz znajduje się przy swojej kompanii. Wraz z kilkunastu żołnierzami wymyka się Moskałom nie mogąc dołączyć do sąsiedniego, niemieckiego oddziału broni się przez czas dłuższy dzielnie i wytrwale przemożną siłą otoczona garstka. Szer. Kepisz składa tu dowody niezwyklej odwagi i inicjatywy, kierując nawet obroną, pobudzając do wytrwania na otoczonym stanowisku. Powrotna fala moskiewska parta od wsi Bieligów przez kompanie swego pułku mimo rozpaczliwych wysiłków zagarnia garstkę walecznych do niewoli...*”.

W niewoli rosyjskiej Ludwika przebywała do 13 czerwca 1916r. skąd powróciła dzięki wymianie jeńców. Od lipca tego roku wróciła na linię frontu służąc jako sanitariuszka. W październiku 1916r. próbowała popełnić samobójstwo w wyniku nieuwzględnienia jej prośby o przeniesienie do 4 pp I Brygady Legionów, wiernej Piłsudskiemu. Po pobycie w szpitalu już 10 grudnia zameldowała się do dalszej służby w 4pp Legionów. 11 lipca 1917r. uczestniczyła w akcie odmowy złożenia przez Królewaków przysięgi i wniesienia podań o przeniesieniu do armii austro-węgierskiej.

Od 15 listopada 1918r. zameldowała się do dalszej służby w odrodzonym 4pp Legionów Odbyla z „Czwartakami” całą kampanię bolszewicką. Służyła jako sanitariuszka

i instruktorka oświatowa. Za ten okres służby na froncie polsko-bolszewickim została uhonorowana nadaniem Krzyża Walecznych z 2 okuciami rozkazem dowódcy 2 Dywizji Piechoty Legionów z 18 maja 1921r. W opisie czynu czytamy: „*W okresie walk majowych w 1920r. nad Berezyną wioząc towar do pierwszej linii znalazła się nagle wskutek przerwania linii między linią własną a ...npelską, w silnym ogniu karabinowym. Przestraszony woźnica pozostawił wóz, konie i uciekł. Kepisz-Daszkwiczówna nie straciła jednak przytomności, odwagi i zimnej krwi, a zorientowawszy się w sytuacji, sama kierując końmi wyprowadziła wóz z ognia, poza własną linią bandażując po drodze dwóch ciężko rannych żołnierzy*

i zabierając ich ze sobą.” W tymże wniosku o nadanie Krzyża Walecznych z 2 okuciami dowódca 4pp mjr Jan Korcozowicz pisze o niej: „*osobiście znana mi jako niezmordowana towarzyska żołnierskiej doli i niedoli. Służyła w Legionach Polskich od 1914r.. Bardzo często widywana jako sanitariuszka w linii tyralierskiej...*”.

W dniu 17 czerwca 1921r. została mianowana na stopień podporucznika, a 25 sierpnia tego roku objęła stanowisko referenta kulturalno-oświatowego 4pp Legionów w Suwałkach. W Rocznym Uzupelnieniu Listy Kwalifikacyjnej za rok 1921 uzyskała same najwyższe noty. W opisie zalet osobistych dowódca pułku zanotował: „*Charakter stały, wyrobiony zdecydowanie prawy. Cechuje ją wybitne zamiłowanie do pracy nad żołnierzem, czemu oddaje się z całym zaparciem się. Bardzo duża ambicja. W zupełności oddana pracy ideowej. Towarzystwu nie udziela się nigdy.*”

Z dniem 4 kwietnia 1922r. została przeniesiona do rezerwy. Tuż po zwolnieniu ze służby czynnej skierowano ją na trzymiesięczny kurs spółdzielczości do Poznania. W maju 1922r. otrzymała działkę o powierzchni 18,86ha w osadzie wojskowej Willa Nowa w gminie Jezioro koło Grodna. Osadę tę założono dla żołnierzy 4pp Legionów. Ludwika znana była w osadzie jako wielka patriotka i społeczniczka. Rozwijiała w Jeziorach działalność spółdzielczą, dzięki niej powstał tam dom legionowy. Roztoczyła także opiekę nad dziećmi osadników zakładając dla nich świetlicę. Sama, bezdzietna, przyjęła na wychowanie rodzeństwo - dwoje białoruskich dzieci. W latach 1922-1924 prowadziła Spółdzielnię Osadniczą w Jeziorach. Utworzyła także filie tej spółdzielni w Nowej Rudzie i Ejsmontach. Była członkinią Koła Gminnego Związku Legionistów w Jeziorach.

W czasie II wojny światowej wraz z innymi mieszkańcami Willi Nowej została deportowana przez władze sowieckie w dniu 10 lutego 1940r. Według relacji Ireny Sabiny Kaczanowskiej „*wzięto ją jak stałą, nie pozwolono jej niczego ze sobą zabrać*”. Mieszkańców Willi Nowej osadzono we wsi Mikulińskaja, Dobrańskiego rejonu, Mołotowskiej obłasti na Uralu. Stamtąd jesienią 1941r. wielu, a wśród nich Ludwika, wyjechało do tworzącego się Wojska Polskiego. Do Armii Polskiej tworzonej na terenie Rosji Sowieckiej przez gen Andersa oficjalnie wstąpiła 1.10.1941r. 30.10.1941r. Komisja Weryfikacyjna Nr 2 przy Dowództwie 5 DP w Tatiszczewie zweryfikowała ją jako oficera rezerwy w stopniu podporucznika ze starszeństwem 1920r. Od 21.03.1942r. pełniła służbę w PWSK. Wiadomo, że wiosną 1942r., po ewakuacji armii Andersa do Iranu pełniła funkcję kierowniczkę Referatu Oświaty w Batalionie PWSK stacjonującym w Teheranie. W okresie stacjonowania na terenie Palestyny została zwolniona 31.12.1943r. ze służby wojskowej z przyczyn zdrowotnych. Pozostała w Palestynie. Jako cywil została przyjęta 15.04.1945r. do Głównego Szpitala Indyjskiego. Zmarła tam 19.09.1945r.

Mąż Ludwiki, Stanisław Kulikowski angażował się w służbę obywatelską. W okresie międzywojennym tworzył organizacje Strzelca w Nowej Rudzie. W 1939r. przeszedł na Litwę, skąd przedostał się do Francji i walczył w PSZ na Zachodzie jako podoficer.

Biogram oprac. przez 1 E2 i D.kw. do 1 tomu „Słownika UM
Kobiet” 2. Kuzgami recenzente B. Chmurańskiego T
1-23

^{Zaw}
DASZKIEWICZÓWNA Ludwika – KEPISZ- KULIKOWSKA (1882-1945)

Urodziła się 19 marca 1882 r. w Iwankowcach k. Czerniowiec na Bukowinie, jako córka Gustawa i Władysławy z d. Pawłusiewicz.

Początkowo uczyła się w domu, następnie uczęszczała do Szkoły Wydziałowej i Seminarium Nauczycielskiego w Stanisławowie, gdzie duży wpływ na jej patriotyczne wychowanie wywarła ochmistrzyni seminarium, Tekla Deskurowa z Bobrownickich, (uczestniczka powstania styczniowego i małżonka Bronisława Deskura, jednego z głównych organizatorów i przywódców powstania 1863 r. na Podlasiu). Po ukończeniu Seminarium pracowała do 1910 r. jako nauczycielka szkół ludowych w Małopolsce. W latach 1910-1913 pracowała jako urzędniczka w Głównym Zarządzie Towarzystwa Kółek Rolniczych we Lwowie, w 1913 r. podjęła pracę w fabryce porcelany w Wiedniu, gdzie jednocześnie była nauczycielką prywatnej szkółki robotniczej Koła Towarzystwa Szkoły Ludowej im. Marii Konopnickiej. VS

W okresie pracy nauczycielskiej związała się z ruchem niepodległościowym. Należała do samokształceniowego koła niepodległościowego nauczycielek, do „Sokoła”, do Stronnictwa Wszechpolskiego i Towarzystwa Szkoły Ludowej. W 1911 r. wstąpiła Oddziału Żeńskiego PDS we Lwowie. Aktywnie uczestniczyła także w pracach Polskiego Skarbu Wojskowego.

W lipcu 1914 r. przyjechała z Wiednia do Galicji, gdzie w atmosferze oczekiwania na wybuch wojny ponownie zaangażowała się w działalność PDS. Wobec rozkazu Piłsudskiego o nieprzyjmowaniu kobiet do służby frontowej, 8 listopada 1914 r. wstąpiła do Legionów w przebraniu męskim jako Stanisław Kepisz i została przydzielona w charakterze sanitariusza, wraz z M. Wołoszynowską (jako Alfred Wołoszynowski) i M. Błaszczycówną (jako Tadeusz Zaleski), do batalionu uzupełnień 1pp Legionów pod dow. kpt. A. Galicy, a następnie oddelegowana do pomocy dr E. Bobrowskiemu przy organizowaniu w Krakowie szpitalu legionowego. 25 grudnia 1914 r. otrzymała przydział do 9 kompanii III batalionu 2 pp wchodzącego w skład II Brygady Legionów, gdzie pełniła służbę sanitarną na linii. W październiku 1915 r. wraz ze swoim batalionem znalazła się na Wołyniu. Brała udział w czerwcowych walkach pod Rarańczą. 7 listopada 1915 r. podczas walk z Rosjanami nad Styrem dostała się do niewoli. Dzięki wymianie jeńców powróciła z niewoli 13 czerwca 1916 r. i trzy miesiące później ponownie znalazła się w III batalionie 2pp jako sanitariuszka. Po wycofaniu Legionów z frontu w okresie kryzysu dymisyjnego należała do tych żołnierzy II Dnia

Brygady, którzy opowiedzieli się po stronie Piłsudskiego. W październiku 1916 r. próbowała popełnić samobójstwo z powodu odrzucenia jej prośby o przeniesienie do 4pp I Brygady Legionów, wierniej Piłsudskiemu. Po pobycie w szpitalu, 10 grudnia otrzymała przydział do dalszej służby w charakterze instruktora oświatowego. 11 lipca 1917 r. uczestniczyła w akcji odmowy złożenia przysięgi i wniesienia podań o przeniesienie do armii austro-węgierskiej.

Dekretem Nacz. Wodza L. 13330/VM z dn. 17 maja 1922 r. otrzymała Krzyż Srebrny Orderu Wojennego VIRTUTI MILITARI V klasy (nr Krzyża 72730). W uzasadnieniu wniosku o nadanie odznaczenia z sierpnia 1921 r. napisano: *„W dniu 7 II 1915 około 4-tej nad ranem pod wsią Bielgowem nad Styrem otoczony 2pp LP z powodu zdrady sąsiedniego pułku czeskiego przechodzi ciężkie chwile. Stanisław Kepisz znajduje się przy swojej kompanii. Wraz z kilkunastoma żołnierzami wymyka się Moskałom. Nie mogąc dołączyć do sąsiedniego, niemieckiego oddziału broni się przez dłuższy czas dzielnie i wytrwale przemożną siłą otoczona garstka. Szer. Kepisz składa tu dowody niezwyklej odwagi i inicjatywy, kierując nawet obroną, pobudzając do wytrwania na otoczonym stanowisku”*.

Odnaczona została także dwukrotnie austriackim Brązowym Medale Waleczności (1915), austriackim Srebrnym Medale Waleczności (6 IV 1917), Krzyżem Walecznych z 2 okuciami (18 VII 1921), Krzyż Frontu Litewsko-Białoruskiego, Krzyżem Niepodległości (6 VI 1931).

Po zakończeniu I wojny światowej, 15 listopada 1918 r. zameldowała się do dalszej służby w odrodzonym 4 pp Legionów. Odbiła z „Czwartakami” całą kampanię bolszewicką. Od 19 listopada pełniła funkcję szefa magazynu 1 Pociągu Sanitarnego na odcinku lwowskim frontu ukraińskiego. Podczas pobytu na froncie nad Berezyną, 6 listopada 1919 r. została wyznaczona na stanowisko referenta kulturalno-oświatowego w I, III, a ostatecznie w II batalionie 4 p. 25 sierpnia 1920 r. podjęła służbę w OLK. 4 kwietnia 1922 r. w stopniu podporucznika została przeniesiona do rezerwy.

Po zwolnieniu ze służby czynnej skierowano ją na trzymiesięczny kurs spółdzielczości w Poznaniu. W maju otrzymała działkę w osadzie wojskowej dla żołnierzy 4 pp Legionów Willa Nowa w gminie Jeziory koło Grodna. Znana była jako wielka patriotka i społeczniczka. Z jej inicjatywy powstał tam dom legionowy, świetlica dla dzieci osadników oraz Spółdzielnia Osadnicza, którą kierowała w latach 1922-1924. Była również członkinią Koła Gminnego Związku Legionistów w Jeziorach (gdzie w 1926 r. został zorganizowany obóz PWK).

W czasie II wojny światowej wraz z innymi mieszkańcami Willi Nowej 10 lutego 1940 r. została deportowana przez władze sowieckie do wsi Mikulińskaja na Uralu. Jesienią 1941 r.

V. W.
Vgen.

przedostała się do tworzącej się na terenie ZSRR Armii Polskiej pod dow. gen. Andersa, do której wstąpiła 1 października 1941 r. Od 21 marca 1942 r. służyła w PWSK. Wiosną 1942 r., po ewakuacji armii Andersa do Iranu, pełniła funkcję kierowniczką Referatu Oświaty w Batalionie PWSK stacjonującym w Teheranie. W okresie stacjonowania na terenie Palestyny została zwolniona 31 grudnia 1943 r. ze służby wojskowej z przyczyn zdrowotnych. Pozostała w Palestynie. Zmarła w szpitalu w Jaffie 19 września 1945 r.

Zamężna ze Stanisławem Kulikowskim, w okresie międzywojennym działaczem Strzelca w Nowej Rudzie. Pozostając bezdzietna, przyjęła na wychowanie dwoje białoruskich dzieci – rodzeństwo Marię i Antoniego Arcimików.

=====
 APAK, T: 3045/WSK; CAW: ap. 15584; Gabinet MON, sygn. I.300.1.689, s. 282, 299, 301, sygn. I.300.1.693; I.300.1.714, s. 268; Dz.Pers.NWiNP Nr 7/1923 (Dekret z dn. 17 V 1922); DW UdsKiOR, Materiały z Ministerstwa Obrony Wielkiej Brytanii w sprawie przebiegu służby wojskowej L. Kepisz-Kulikowskiej, Rel. J.S. Kaczanowskiej i B. Pawełkiewicz, córek osadnika w Willi Nowej z dn. 20 IV 2001; - - Bobińska A. (opr.), *Pomocnicza Służba Kobiet 2 Korpusu 1941-1945*, W-wa 1999, s. 59; Bobrowski E., *Początki szpitalnictwa legionowego*, w: *Karabin i nosze. Wspomnienia lekarzy i farmaceutów z lat 1914-1920*, W-wa 1936, t. 1, s. 21; *2 Pułk Piechoty Legionów Polskich*, t. I, W-wa 1939, s. 644; Cieślíkowa, OLK, s. 88 i fot; *Czwarty Pułk Piechoty 1806-1966*, Londyn 1966, s. 235-237, 320-347; *Dwa lata w boju II Brygady Legionów Polskich 30 IX 1914-30 IX 1916*, Piotrków 1916, s.23; Dufurat, *Kobiety...*, s. 63, 114, 116, 117; Malinowski-Pobóg, *Najnowsza...*, t. 1, s. 302-303; Merwin B., *Legiony w boju 1914-1915*, Kraków 1916, s. 97-99; Milewska W., Nowak J. T., Zientara M., *Legiony Polskie 1914-1918*, Kraków 1998, s. 96-100, 152, 153; Nowina – Konopka K., *Wspomnienia wojenne kapelana II Brygady Legionów Polskich*, Kraków 1993, s. 134-136; Pełczyńska, *Kobieta w walce...*, w: *Dziesięciolecie...*, s. 870; Sokulski J., *Deskur Bronisław (1830-1895)*, w: *PSB*, t. V, s. 130; Świtalska-Fularska J., *Wspomnienia lekarki legionowej*, W-wa 1937, s.106; Trela S., *W obronie sztandaru (odmowa przysięgi w 4 pp Legionów)*, w: *Za kratami więzień i drutami obozów*, W-wa 1928; Wesołowski, *Order VM...*, s. 238 i 503; Wołoszynowska M., *Z walk II Brygady na Wołyniu*, w: *Służba Ojczyźnie...*, s. 45-46; Zdziarska-Zaleska M., *W okopach. Pamiętnik kobiety-lekarza batalionu*, W-wa 1934, s. 51, 52.

42 Dokumenty

- Wypis z Centr. Archiwum Wojskowego - wniosek o odznaczenie Krzyżem Walecznych z okresu okupacji, 1921, rkps, kopia, k. 20
5.1-2
- Wypisy z Centr. Archiwum Wojskowego dot. kwalifikacji L. Kępski
- Daszkiewicz, 1921, rkps, kopia, k. 4, s. 3-6
- Wypisy z Centr. Archiwum Wojskowego dot. odznaczeń, 1931,
rkps, kopia, k. 5, s. 7-11
- Wypisy z Centr. Archiwum Wojskowego - kwestionariusz, 1933, rkps
k. 8, s. 12-19
- Wypis z Centr. Archiwum Wojskowego - wnioski o odznaczenie
Krzyżem Kawalerskim OOP, 1938, rkps, kopia, k. 1, s. 20
- Zaświadczenie weryfikacyjne, Tatiszczewo 1941, mps, rkps,
kopia, k. 1, s. 21
- Informacje biograficzne z Ministerstwa Obrony Wlk. Brytanii,
Hayes, Middlesex 2001, mps, j. ang., k. 1, s. 22

Umowa o osłm. KW z dwoma stronami

Instytutowi oświat. M. S. Wopu.
Kępin - Danlicwicowskiej katedry.

Stempel:

KW puzym - Dec 2 Dzw. Leg.
2-2 zdn 18.V. 1921v.

Oproczyn

"..... jako instytucji oświatowej, zwanym Kierownikiem
Bacnowej, i wszelkiej współpracy w najciszej
chwili odwołania z moim Berengym, potem w czasie
walki z armią sowiecką, Budkowskiego dowodzącą statek
do przewożenia broni, prochów i towarów z Kąkuty
Wopyle. Porozumiewając się z zainteresowanymi w pierwszej
linii zapewnili ich do wytrwania, podnosząc bardzo
stan moralny tychże. W skrajne walki mających
w 1920 r. moim Berengym wziąć towar do pierwszych
linii, zwłaszcza na nagle wskutek przewożenia broni
niezobowiązującymi, a specjalnie, wnikającymi opiniami
kwalifikacyjnymi. Przewożącymi wóznice powozów wóz,
konia i wieże. Kępin - Danlicwicowskiej
nie stawiła jednemu przytomności, odwagi i zimnej
krowi, a zorientowaną w sytuacji, sama
kierując koniami, wyprawiając wóz z ognia,
poza własną linię, banderując po słowackie
drogi cichym ruchem istniejącym i zabierając ich ze
sobą."

Opinia dla pucharu mistrz. Karkozowice ^{Yama} 23.III.21

"Odrobinaż znamy mi jako niemiłosiernym
towarzystwu zorientowanym do i niedoli. Strajk w Legnam
Pobud od r. 1914. Bardzo cicho widywanym jako
samiobieżnym w linii tyrolskiej..."

Również opinia dotycząca, ppłk. Michałowa ^{1/2} 2
Swoimistwo b. podobnie i poprawa
KW z 2 okolicami.

CAW, ep. 155 84 Kepin. Danliana Luoboku.

Roa. Unpet. hu kwalifik. za v. 1921.
1 pp leg.

pprv. O.L.K., referent ~~osiedl~~ kult - osiedl.

b. Wyrobek osem.
Same b. dobre

Karta kwalifik. z 1922 v.
1 pp leg.

15. XI. 18 - 19. XI. 18 - weni. - 4 pp. W.P.

19. XI. 18 - 7. III. 19. - u - , Pomy Szapitely Nr 1 frukt ukusku.

7. III. 19 - 15. V. 19. - u - , 4 pp. , Taba Chongch

15. V. 19 - 6. XI. 19 - u - , 4 pp Fruct list. Biotin za

6. XI. 19 - 25. VIII. 20 - u - , 4 pp Fruct list. Biotin, ref. kult. w.
baum

25. VIII. 20 - sien. i pprv. O.L.K.

4 pp. , ref. kult. osw. puith.

---

zum pylni - m'ennedni, m'oski

oobru. austr.

Sobny Medal Walecunni

Bnzowy Medal Walecunni - Su. Sulestru 2-katove.

Karta Eurolewyn z 1922 v.

pianna
Wykutanice wojsk. - Schwida Dusziga Stuechnee
w 1911. v.

6-tyg. kurs osiedl. w 1921 v.

13. 12. 1918 v. - pobyt w m'osli ukusku 32

Odbiorca.

12-4 2

VII. 1915r. - Brązowy Medal Waleczności austri.

C.4. 1917r. - Srebrny Medal Waleczności austri.

C.4. 1917r. - Odznaka gen. Kowal. F. Salvator 37647/E.M.S.

Odznaka II Brąz. Leg.

"Swarthyln" II kl.

Krupi Fronke hitow. Biatymy.

KW

3 pochwały od dow. brzoj. i dow. pułk.

Caroobny št. w armii austri.

2.09. 1917 - 23.10. 1918. 16 pułk strzelców.

4 Armii austri.

16 pułk strzelców. 16 pułk strzelców.

23.10. 1918 - 10.11. 1918 - listopad (z 16 pułk strzelców.)

W dn. zwol. do domu - maj 1922
mieszkał w miejscowości Czwastaki, Jeleniów - Grodzisk.

Lista kwalifik. z k p.p. Leg

KW

Pochwały w Ruchem Drużyna Ochrony 2 Dyw. p. Leg.

w kwietniu i lipcu 1914r.

austriacki odzn.

Sr. Med. Walecz.

Brązowy Medal Walecz.

Brązowy Medal Walecz. Salvator.

Oceuy 7a wle 1921.

Opis bezposrednyj puetwony.
dcaj putiu

Suwatki, 3. XII. 1921h.

Refert kult. oisiat. 4 pp leg.

Oceuy 6. olobne

Medoaje ny ne wyine stau wiles

1) Zaleky oobriite :

" Charakter stety i wyptobny i zoleuobowanie
prawy. Ceclnyk is wybitne zsumitowanie
do pnyj uad zotiniem, ceum odobaje ny
z autym reperciem ny. Bando oisra
ambrya. W repertwri odobum pnyj
iollowy. Towanytku nie uobnelu ny wyoty.

6) Zolohusci wydosowuie :

" Bando olobne wydosowuie.
Tresci wybitniow zwiata i tatus zrominidn
du zotiniem "

Karta Ewidencyjny z 1921v.

Arundoy. puebroy Striby.

M lorkopuolu¹⁹¹⁵ stobnye ny do uiewoli wyji. w lwalre
" st. 150 jeniow - (z powodeu postobumia ny
olobuwolny 28 pp awtymdny niepryjanclow.)
Duelu-mladcluy pomyj oln. lept. Matcupidny o
opiece Komitelu polstyo u Mroskane zaliclous mig
mure do sibotr awtjacieln wyzucowucl
do wypruiny z wyjidclim "

" Chybiom stnat powodeu repclul i uolop
ool 19. X. do 10. XII. 1916. "

2. IX. 1917. wcielony do armii austriackiej z numerem 4
" puzyski. Postoje w Włoskim Wodzie, 126
Okna Skatina (Makim?) i ~~Bustakura~~ Bustjakowa
na Wszech 2 16 p str. (pluta awartakow)
w okolicy Zmiereni (?), Kapsyna, Obodna (?)
na Ukrainie w turbie sanitarium (inewianta)
jako prowadzona izba chwyd austriacka puzon,
olywizji. "

Karta kwalifik.

awia - ppor. O.L.K. - instr. osw. M.S. Wozh.

funkcja - referent kult. osw. 4 pp. Leg.

Od 8. XI. 1914 do 24. 10. 1918
strzy pod ps. "Stawian Kapiusz"

Gelip Andry (1873-1917)
dca basow uny. w 4 i 6 pp.
dca 4 pp

Kirlibaba - boj 2 pp leg. p. Kirlibaby
na Bulcowin.
18-21. 01. 1915r.

5. 96-7

Bielgow -

Kirlibaba

w: Milewska W., Nowak J.T., ~~Wentana~~ M., Legion Polka
1914-1918, Kuchon 1918.

---

w BN: 2 Puzh Picchoy Legionow Polkow, oprac. T. Malinowski, M. Szumanicki
W-wa 1939

Orkan W., Dwoy Czwartakow...

Czevop S., 11 Burzow Leg. Pol., W-wa 1941.

Dwa lata w boju 11 Burz. leg. Pol. 30 IX 1914 - 30 IX 1916. Puzh kow 1916

Karabini uone - Wspom. lelem i farmaceuta 71. 1914-1920., W-wa 1936

Mewon B., Legionow w boju

Panteon Polki 1925/12. Flenan

AW, alba odu. Kepisz - Danliercia Ludwola Kulikowch
44. KN E.VI. 1431.

W dn. 21.06. 1938r. wozpatnowo ponowienie + zmianowa
molemie - KN na KN z M.

K KiMN na porrodamu tyu na puzpat KN z M.
Por. 12. Kepisz Nowonielidney - Kulikowidney Ludwola.

Zawist - wiadnie wytk.

w oradam Wille - kowu.

poro Grolow, poro Jeriom

Porowam ochowicem - VM

KN. Monitor 12/32

Zykiem:

W 1418r. jelo samiterisunder z b. 2 p. p. ley. Pol.
wclowid do putku austr. - 16 p. p. i petni stinib na Ukraiue.

godne orpenizuje my Komenda Rejom w Winiung.

Nawisuje kontakt z pole. Polakim, kument Rejom w Winiung

W uwid kontroluji pro wader pacy agit. wiroolrot. putku.

- Polakim - Buski jej pacy kullimarki iotnowy wyprcludo
do orpami. my na Kubanic ooloh. Polakim.

Pur miy Komenda Rejom dawke w hie waine wclung
austr. odnowse my do olepi ukraiue. Dwisli uwij

Komenda Rejom otrzymuje piamiste z kasy austr.

Petni to stinib do zaciopizim my do oolohiath

Mikuliniechewo. W aine pacy bytu pur my
put iledithem, co w wstzptone gnowo arentowamie
i oolohamie put iot woyem.

Ur. 19. III. 1892 Ywanlowce.

uaw. pamiidim - Danliercia

z powodu powzięcia wiadomości zdrowa prosi $\frac{1}{2}-8^c$
o przywrócenie formułności wziętych z przynależnością
krajem no podległości.

1.X. 1932r.

Willa-Nowa

p. Jersong.

L. Kepisz - Kulikowka

Kwestionariusz (wypet. 14. XII. 1932r. Wille-Nowa)

ps. „Stanisław Kepisz”

imiona - Eliza Luobin

zawoził - b. m. m. w. osadu. woj. k.

m. 19. III. 1882

im. rodu. Władysława, Gustaw

nazw. matki - Pawłusiewicz

m. w. - Gwankowce k. Aemiowiec na Białorusi

adres: os. w. k. Wille-Nowa, p. i. m. Jersong.
pow. Cpoolne, woj. Białystok

Wniosek o KN (podkom. 4 pp Leg.)

Dankiewiczowa Luobin „Kepisz Stanisław”
m. w. w. k.

cz. 4 pp Leg. Pol.

przed wojny w Dr. Strelchich

w Leg. Pol. od 8. XI. 1914.

Wmowa w oden. KN

7-93

W-uu 27.VI.1928v.

Kom. Oden. 2 pp. Leg. Pol.

Luowota Kepin-Dankicena (dopis. imy atrymenten -
- Kulikowden)

omol. woyte.

uucyielna luowota

nez. samitar. w ueserze

Zyciowcy

Woypta do 2 pp. Leg. w listop. 1914v. i bitya obow.
samit. w puebv. uytin w III baone 2 pp.

Puebwoyt uytin w cyga 2 lat w Dwiymu ^{Korespondencja} ~~Stalochu~~.

W listopadzie 1915v. olozila w ob. uiewoli woyt.

Utychla z uiewoli. 20.VI.1916v. i uoty dument

uytin w ob. uytin 2 pp. Postan. kuryera puykizyowoy
w Baranowiczach uytowate otebne: robie zycie.

Poriadu Viskhi-Milohi. V kl.

Dr. Pers. 7/23

Uwawadzenie

Biene uytin w wyptlowe wellech II Burguoly.
Postan. w ob. uiewoli postan. ualle uocuyde p. Builymen?
z kuyd uuee z poynten do puytne broue uytin

w uytin z uytin Komendant Pitinutiny.

w Baranowiczach w uytine strela uobie w piewi

w uytin kuryera uytin uytin uytin uytin.

KN puyt. Zaud. Puyt. R. - du. 6.VI.1932

Świadek - pte. Tymon Polak, w-uu Ructurchn 101

Urodził się 9. XII. 1930

12-10 4

o mat. Kulikowskiej Ludwice KN

nauczycielka wst. ludowej
adres Wille Wonne

Zygmunt

uw. Gwanke w k. ^{Kocmanowa} Racemina, pow. Ciesniowa

Pracownica nauki prywatnej w domu (Metropolitka Ues),
kursa wykładów i Seminarium Nauczycieli w Stanisławowie.
Egzamin w Lwowie i Stanisławowie.

Strona nauczycielska na wsi do r. 1910.

R. 1911/12 w Cyt. Zam. Kuch. Pol. w Lwowie

R. 1913-1914 w Wicelnie jako pracownica fabryki.

Pracownica i nauczycielka prywatnej szkoły robotniczej

skola F. S. L. im. M. Krasnowickiej.

Rok 1911 w Dmierzach Anielichach, następnie w Skarbowie
wojewódzkiej.

Rok 1914 w Leg. Pol. - Jabonna, Wrony, Dubowian, i

metropolitka, Wotzy, niewala wojden,

Wotzy, Pomiclowek, Zeyne, Lomie,

Pnuzyl, Meta-Uknieu - 1918 wojden

Podnie - 1 poczty sanitary (niewala

uknieu) Zamore - front bolszewicki.

Bomio - odwrót - Sejny - Suwathi

14.4.1922 - zwolnienie z wojden.

Od 4.05.1922. na ośrodku wojdeny.

Strona - Semin. Nauczyciel. w Stanisławowie z egzam.
w Lwowie

Kwalifik. egzam. nauczyc. w Stanisławowie

Kurs nauczyciel. do wojen-egzaminum.

il. lat st. zwrot. - 10 lat unowocześnienia w zab. austr. $\frac{1}{2} \cdot 11$ 5

Obiekty:

Obiekt II Bmg. Leg. Pol.

Swarytan Lpp Leg. Pol.

Obm. Frontu hitler. Białostok...

Km. Walec...

Km. Legionowy

VM

16) Poniudany majetek:

11 ha ziemi ornej

7 ha łąk

5 ha zagajnika

o wartości ok. 18.000 zł.

Czynność z tego wyjąć z wolności:

„ Obecna komunistyczna na tle poprzednich
realizacji zapewnić słowne przesłanie „

17) Czy opisać VM posiada inne ostr. ?

KN

KW

Medal 10-letnia

Ostr. II Rzeczy. L.P.

Szwarczyk

Franka hit. Białost.

Legionowa

18) Pismo w org. nioprof. przed powst. Państwa Pol. :

Samodzielny oddział w sprawie delegowania winał
mobilizacji robotniczej,

pracowników biurowych

Dmierzwał Władysław

Slawka Wojtko

od 1906 do 1916.

19) Strona w form. pol. pism 11.XI.1918r.

2 pp Leg. i 4 pp Leg. Pol.

(ser. 9 i 10 komp. - protok. ser.)

20) Strona w amii-robotniczej

„ 4 Łomży pism Dikulice, Ukraina do 4 pp Leg.
w kwaterze „

21) Praca w org. P.W. i Spółdzielniach :

Selekcja WF (żeni.) Z.P. G.K. w Jeronimach
Muzi - org. „Strelca” w Nowej Ruslance
Obecnie uniemożliwieni jesteśmy lampytem

22) Uwagi i propozycje. roz. VII

„ Odpowiednie wyposażenie szkieletu, wprowadzenie normalnego trybu rozwoju eotokantatu gospodarki rolnej na przekazywanym odziedziczonej masie oleci warunków i środków na intensywnie ujęcie pracy i wpływu na kierunek i tempo wartościowego rozwoju twórczego życia.

ostatnie lata wegetacji uniemożliwiają cały zakres, nawet esencji pracy paritudo - twórczej.

„ Zorganizowanie z Tarku” przemianować na emerytalny, stworzyć w Jeronimach towary ośrodek uczeni. fiz. i kulturalny - oświat. - uproszczając przemianować wojenne.

23) Życiorys

„ ..... Wpłynął uczestnicząc w powstaniu styczniowym i ochotniczym seminarium, p. Tekli Dostkar, w czasie zier sibi wywodzącej dla Polski. Udział w samokształceniowym kółku niepodległościowym uuczyńców krystalizując formę pracy. „ Sokół”, stronnictwo w ruchu polskim, T. S. L., w okresie „Dziennik Strelca” w okresie 1910 - 1913. Tradycje rolnicze przemiany w popularnej pracy zawodowej uuczyńców od 1900 - 1909, biuro pracy w Tow. Kółko Rolnicze w okresie 1910 - 1912, praca zawodowa w fabryce włókienniczej wyrobów fajansowych i prowadzenie kółka dla służby robotniczej w Wiedniu.

W lipcu 1914r. wyjazd z Wiednia celem przygotowania warunków dla uuczyńców służby z Wiednia do Małopolski skierowane już do czynnej służby pracy przygotowanej

w Dmignade i Stuelcu. Pierre wyeliminowal nadobrot-
 nienic organizacyjno uchwala w przemowach bojach
 legjonu stajacych indywidualny uchwala wam
 z ob. Marig Wotocypiski. W numerze nastajem
 wotzprzemij 8 listopada 1914. jako sanitariusze
 "Stamithu Kepira" i "Alfred Wotocypiski" do Basom
 Zap. 1 pp L.P. 25. XII 1914. potbowu wacelow
 do Buzquady Karpadery. Odbiol petimij stale lincijery
 smily sanitariusz. 7. XI. 1915. dohaja w'z do wiewoli
 wojidny (zdrada 28 pp Cudkow). Katerianu
 laoutyrowana wraie do slom. Dnyku wladetny.
 opiece i interwencji. Etr. Kyt. Wiktoru Matcupidny
 i Stanemion Potidny Komitaku w Moskwe w'acze
 wojidny zaliczany niez do rostru antyjadidki presu wojny
 do wprumij z wojidny sanitariuskami.

13 czerwca 1916 wyjezd - Petersburga przez Fielandny,
 Inocy, Niemy, Gady Cudy, Wicolen do Kuchow.
 Stambol bezwotowu powrot do obozidki na wotzpi
 pod Rudky Mirupiski (z Kozienic). Represje
 "swoid" na komyi "sprzymierencow" powodujz naslykatu
 preciwstawienie niez - chytiony strnat, szpital, wrolop -
 10. XII. 1916 majiere do 4 pp Leg. w n'itry sanitariusz,
 prowasz saby chomdy putu.

Lomzi - solnowa puziszi. Pitulice - wicelenc
 do armii austr. - W'olowien Wotupiski - Almu
 Statm - Bustyalcum (?) - z 16 p. stral. austr.

~~z obozidki pituliczan z'ucupki~~

(W numeru plutonu 4 pp L.P. w obozidki Zmirepki,
 Kopsyna, C'uchna (?) (na Ukrainie) w n'itry sanitariusz
 "felotweldu" prowasz idy chomdy antyjadidki putu,
 slykiny umowidczajzce polidm rostrumem q'otowic
 puzisze do uowidki kuregow.

15 listopada 1918. meldujz niez w Kuchowic
 do 4 pp Leg. 7 dzien 19. XI. 1918 prowasz magazyn
 1 Poczty szpitalny na obozidki dwowidm frube
 ukraiidnyz.

13 grudnia 1918 dostaję się do niewoli ukraińskiej pod 42165
Muzany Dolny - tam ostreżem u siebie oddział pułk zarobkowy
ukraiński - ale jednocześnie ratuję się z niewoli na niemiecki -
i moje wywołanie tego samego dnia.

7 marca 1919 powrót do niemieckiego pułk. w 4 pp Leg. P.

obejmuję z powrotem prowadzenie filii dawnych pułk.

15 maja 1919 z pułkiem kompanie botaników - Berengum -

Borysów gdzie podaje, protokół naprawy organizacji niemieckiej

kulturalno-owocowej, tworząc komplety listy czytania

i pisanie, tłumaczenie z młodzieżą miejscową. Odwołanie.

6 listopada 1919 obejmuję funkcję bałtyckiego referenta

kult.-owocowego (1, III, II) 25. sierpnia 1920 mianowany

referentem kult. ośw. 4 pp Leg. (Suwałki)

W usmie od 9.5. - 9 czerwca 1920 przedstawiam kurs

instrukcyjne owocowych pułk. 11 Szt. M. S. Woj. w W-wie.

17. VI. 1921 programu stopnia podporządkowania G. L. K.

7. IV. - 3. IV. 1922 przedstawiam kurs Spółdzielni w Poznaniu

pułk. Hrotowski Spółdzielni. Dnia 4 kwietnia 1922 zwalniając się

z niemieckiego wojska - przez M. S. Woj. Szt. Gen. Odsł. V

nr 14253/V PR: Przewożę do Berengum Armii ppur.

pułk. Kepin - Danbierowski pułk z 4 pp Leg.

zbiorem ewoluując niemiecki nie wyjechał krajem wojskowy.

Od maja 1922 obywatel miasta wojskowy z maj. Jermolow

pułk. Grodno.

1922-4 prowadzę spółdzielni owocowych w Jermolow,

tworzę filie w Nowej Rudzie, Ejsmontach. Przewożę pułk

rodzinny, nie dając zamiaru przekazać. Spółdzielni

określanym Zrzeszenia w Grodnie, by podjąć organizację

gospodarkę.

ostatnie lata kariery gospodarkę umiarkowaną, aby

zrobić doświadczenia i zainicjować pułk oświaty, z pułk.

Rozprawa na uciążliwej wyjeździe - stopniowe zainicjowanie

nie przysięgi pułk. Stajemy się Berengum w Grodnie

zatemżei wóblenbtho pocymani stabilizacji: wopodlytye co
bytu panstwowy. 1276

E. L. Kepin - Kulikowski
asaf. w. 1927.

Pismo p. z 9. VII. 1934 r. z Willi Nowy.
do Biura Kapitulacji Górnego Kortaku Miloban.

(do p. 30. VII. 1934 r.)

Prosi o zwrot zatyka. obokami. w omyr. 1934 r.

Pismo hebu Biura Kapitulacji
p. 1934 r. omyr. Radecostwo Bronstawa

w 12787/V14

do Gubernu Much Spu Wostnyd
w. 1934 r.

Zwinnu p. 1934 r. kowaku o. 1934 r. V14
Ludwika Kepin - Kulikowski w sprawie
wyp. 1934 r. w. 1934 r. z p. 1934 r. 1934 r.
z. 1934 r. 1934 r.

Stawenka, re w. 1934 r. 1934 r. V14
w 7273 Deluka Much. W. 1934 r. L. 13330/V15
z dn. 17 maja 1927 r. omyr. w. 1934 r. 7/23
z. 1934 r. P. 1934 r. z dn. 6/V1 1934 r.
Mon. Pol. Nr 132 - K. 1934 r. 1934 r.

Odpis

Do Starostwa Powiat. w Grodnie.

" W obronie grodnosi kielkurodzolekuj pracy
niepodległościowej przed wojną, wrewy i rityby w kerych
frontowca od 1914-1922v. i powazy przynajmniej odzianci
wplywa i netylnoy fundu organizacyjnej orady wojennej
muochtalem

zarobek

(wzoble wstruzani blondu Gmiongo)

praca zepchnyca miy na ~~ustanowienie~~ Obwodowy
Komisji Wyborcy. Na 28 w powstanych stacach
osobowym wypracowania Obwod.

Wolka-Nowa 30. lipca 1935 v.

L. Kępa - Kurbasowa
Kierownik Ordenu V. M.

Odpis do Wincowosci
Ideyichy Ordenu V. M. w Wamnie.

om drugi odpis do Wincowosci
pik. Kamolnogo, preresu Zw. Rey. w Grodnie
30. VII. 1935..

CAW Winiolch o odn. KK OOP I lcl.

~~20P~~ z 28. VI. 1938r. (pism k-nta kosta (?))
KZ+16-158 podp. wieczt.

4-20

JOP+11577 Zywność:

Stanyte w 1414r. u Baomte ulepei. lept. Galicy
po cypu przysolnel. do lll Baom 2 pp
qolun umydlte slbpneni plektosoweyo.

Onin 9. VII. 1916. w nyptaku w Brück.

Od 18. VIII. 1916. u lll Baom 2 pp.

Od X 11 1916. w 4 pp.

W VII. 1917 po kypym przysy. wolente do wojta austr.

Uwarunkowania

"... Działki tej oświaty zabiegom i uciennowol-
waney pny zolta wybradowany w Terionach
dom lepiensowy, stannowy kuzni; kultury
i oiwiaty dla omolnicow. Dom ten ~~zaprojektowany~~
P. Kepin - Kuchlowski w Gillebake i inne pomca. "

Winnia, dnia 28. VI. 1938r.

Komendant Kosta
podp. wieczt.

1/2-21

KOMISJA WERYFIKACYJNA Nr. II
przy Dowództwie 5 Dyw. Piech.

O d p i s
Tatiszczewo, dnia 30.X.1941 r.

Dok. Weryf. L. ew. 656.

ZASWIADCZENIE WERYFIKACYJNE.

/Tymczasowe/

Zaświadczam, że Kepirz Daszkiewiczówna Kulikowska Ludwika urodzona dnia 19 marca 1882 została zweryfikowana jako oficer rez. w stopni podporucznika piechoty ze starszeństwem 1920 r.

Przewodniczący
Komisji Weryfikacyjnej Nr. II

/-/ Grobicki Jerzy
płk. dypl.

Podpis zweryfikowanej /M.p.5 Dywizji Piechoty/

/-/ Kepisz-Kulikowska Ludwika
ppor. R. ....

Na podstawie Ustawy z dnia 9.IV.38 o powszechnym obowiązku wojskowym, ogłoszonej w Dz.Ustaw R.P. Nr. 25 z dnia 13.IV.38 poz. 220 zarządzam ochotniczy zaciąg Kobiet do pomocniczej służby wojskowej.

zachować do decyzji gen. Andersa

/-/ Bohusz gen.

21.III.42.

Zgoda gen. Andersa

/-/ Bohusz gen. bryg.

25.III.42.

Za zgodność:

Miejsce i data:
[Signature]

MINISTRY OF DEFENCE

D R 2c
Bourne Avenue
Hayes
Middlesex UB3 1RF
Telephone: 020 8573 3831 ext 335 Fax: 020 8573 9078

42-22
Sprawdzic czy ma
nie biogr

Col. Zbigniew DYLON
Wicedyrektor
Urząd do Spraw Kombatantów i Osob
Represjonowanych
00 – 926 Warszawa 63
POLAND

Your Ref: DW-11/S/076/596/2001-06-19
Our Ref: 3/PLF/LU-KE/1882/DR2c/K
Date: 19 June 2001

Dear Sir

Thank you for your letter dated 26 April 2001.

Please find enclosed our Statement of Service for the late Lieutenant Jan Kazimierz Domanski, as requested.

With regard to the late Subaltern Ludwika Kepisz-Kulikowska, I regret to inform you, that we have very little information about her service. The only information we hold in this archive is as follows:

1. She joined the Polish Women Auxiliary Service in the former USSR on 01.10.1941.
2. Together with the Polish Army units, she crossed the Soviet – Iranian frontier and came under British command with effect from 01.04 1942. Transferred to Palestine c.May 1942.
3. On 31.12.1943, she was released from active service on health grounds and lived as a civilian in Palestine.
4. As a civilian, she was admitted to No.22 Indian General Hospital in Palestine on 15.04.1945 where she died on 19.09.1945.

Please find enclosed a photocopy of an extract from the Casualty Lists, where her name appears on p.338 as well as a copy of a temporary certificate of rank.

I hope you find this helpful.

Yours faithfully

B. Kroll

B KROLL (Mrs)
For Departmental Records Officer

1. dz. 1754 / WSK - 412 / 07

p. 599/02

Warszawa, dnia 1 grudnia 2002 r.

8305

I kopia Kopia i Nowogródzkiej w
i u u Daszkiewicz

Szanowna i Droga Pani Profesor!

Przeprowadziłam wywiad w sprawie Nowogródzkiej - VM. Otóż w Warszawie żyje wdowa po adwokacie Henryku Nowogródzkim . Przeprowadziłam z nią rozmowę. Otóż rodzina Nowogródzkich z Białegostoku nie miała kontaktu z rodziną w Warszawie. Według otrzymanych informacji nikt z rodziny białostockiej nie mieszka w Polsce i najprawdopodobniej nikt nie ocalał z wojny.

Przeprowadziłam wywiad w Białymstoku i tam również nie ma nikogo z rodziny ~~VM~~ Nowogródzkich. Przykre to, ale wątpię by można było zebrać jakieś wiadomości o Judycie Nowogródzkiej.

Wracam do poszukiwań Daszkiewiczowej. Przesyłam wycinek z Naszego Dziennika "Komunikat" IPN z Gdyni w związku z poszukiwaniem rodziny Daszkiewiczów. Moje poszukiwania w Kadzie Adwokackiej akt znanego przed wojną adwokata Daszkiewicza - też nie dały żadnego rezultatu. Może w IPN-ie w Gdyni otrzymasz jakieś wiadomości.

1 załącznik.

*Lęczę serdeczne życzenia zdrowia
i siły do pracy oraz miłości
Hena Maloowską*

KOMUNIKAT

Oddziałowa Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Gdańsku prowadzi śledztwo (sygn. akt S 76/02/Zk) w sprawie zamordowania przez żołnierzy Armii Czerwonej we wrześniu 1939 r. w okolicach jeziora Narocz na Wileńszczyźnie obywateli polskich - w szczególności małżonków Rogińskich i dwojga ich dzieci, Gabrieli Kirmuntowej (z domu Chłapowskiej, córki Lidii Daszkiewicz), emerytowanego pptk. WP dama Sielickiego, byłego dowódcy 14. Dywizjonu Artylerii Konnej, żony i córki ww.

Osoby posiadające informacje o zdarzeniach będących przedmiotem niniejszego oświadczenia proszone są o kontakt listowny z Oddziałową Komisją Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Gdańsku.

Adres:

Instytut Pamięci Narodowej - Oddziałowa Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Gdańsku - z siedzibą w Gdyni
ul. Witomińska 19, 81-311 Gdynia

Prof. dr hab. Elżbieta Zawacka
ul. Gagarina 136 m 26, tel. 65-17-344
87-100 TORUŃ

W. 609/02

B553

Kop. UM
Daszkiewicz -
Kulikowska

Toruń 5 XII 2002 r.

L. dz. 4900 E2/WSK02.

kopie

Instytut Pamięci Narodowej
Oddziałowa Komisja Ścigania Zbrodni
przeciwko Narodowi Polskiemu
ul. Witomińska 19
81-311 Gdynia

Szanowny Panie Dyrektorze,

Czytając Wasz niedawny Komunikat napotkałam nazwisko Daszkiewicz. Poszukuję dla przygotowywanego Słownika Kobiet odznaczonych Orderem Wojennym Virtuti Militari danych biograficznych Ludwika Daszkiewicz-Kulikowskiej, córki Gustawa, ur. 18/82 r, koło Czerniewic, sanitariuszki II Brygady Legionów. Czy przypadkiem w posiadanych danych o Daszkiewiczach występuje ta osoba i co o niej wiadomo?

Będę bardzo wdzięczna za jakiegokolwiek dane.

Z pozdrowieniami od Fundacji „Archiwum Pomorskie Armii Krajowej” i podziękowaniami za bardzo pożądaną współpracę - wraz z wyrazami szacunku.

Elżbieta Zawacka

Przystąpił odp. że nie ma
posiadać (411 03 n.).
List u p. Eliskowskiej

ZAŁOŻONA 1942

POLSKI OŚRODEK SPOŁECZNO - KULTURALNY

BIBLIOTEKA POLSKA

238-246 KING STREET, LONDON W6 0RF

TEL: 020 8741 0474 FAX: 020 8741 7724

ZAŁOŻONY 1964

Mjr dr Mirosław SULEJ

Departament Wojskowy Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych
ul. Wspólna 2/4
00-926 WARSZAWA
WARSZAWA

Londyn 8 maja 2001

Szanowny Panie,

W odpowiedzi na list Pana z dnia 24 kwietnia br., z przykrością donoszę, że w Archiwum Osobowym Emigracji, które zawiera głównie dane o Polakach zmarłych po II wojnie światowej z terenu W. Brytanii, nie znalazłam żadnych danych dotyczących Ludwiki Kepisz-Kulikowskiej.

Proponuję skontaktowanie się z Instytutem Polskim i Muzeum im.gen. Sikorskiego (20 Princes Gate, London SW7 1PT) lub z Ministry of Defence, Army Records Centre, Polish Section, Bourne Avenue, HAYES Middlesex UB3 1RF może któraś z tych Instytucji będzie posiadała jakieś dane odnośnie poszukiwanej przez Pana osoby.

Z poważaniem

Jadwiga Szmidt
p.o. Kierownika Biblioteki

V Nazwiskowe karty informacyjne

W Archiwum ^{szkole Dankowskiej} mie me
teczek : Kaczemowskiej JS.
i Pewetkowiec B.

Nie ma o nich kart informacy-
yjnych.

iv 2003

Poszukiwanie dot. UM

Deszkiewicz L

for
4 mmol kg VM

Paw

Lasnikiewiczowa Ludwika

zdjęcie 10

rob J. Dąbrat , Robiły w kwegn lewicy...
nos. 354

VM
Dawidowiez Ludwika

zob. Fliszkowa „DK” 5 88

VIII

Legiony P.

DASZKIEWICZOWNA Lechurka

St. siem. Nr. 5. nr. 7273, 1922.03.30.

Zob. P. Pesotowski, Order Virtuti Militari
i Jego Kawalerowie

Luluwacki Press, Miami, Florida USA
1992. str 225 238 i ...

6. Dec. 99

VIII 1920

Kepiś - Dankiewiczówna

nieszancka, Maria prowadziła pralnię
"izba chorych. . . . była ona piosenką w Sepio-
nach, od 1914 r."

zob. Fabianka-Zaleska Maria "Wokopach"
S. 51/52

i

UM

POW

KEPISZ - Deszkienice Ludwiki

wpisane do
Srodek w
komputerze

zob. Strziba Pdelek... a 2, s. 22-23

i

VM

POW

DASZKIEWICZ - Kwirkowskie Ludwite

- odznaczony VM ze udziałem w POW

1939

1945

Wpisane do
albumu

Zob.
D.k. 1404

Filipow K, Order VM 1932-1945, w-w 1980,
s. 115

VM
s. 88
Cierlikowa A., OLK
Ludwika Eliza DASZKIEWICZ, (pseudonim *Stanisław Kepisz*), po mężu Kulikowska, ur. 19 marca 1882 r. w Iwankowicach na Bukowinie. Absolwentka seminarium nauczycielskiego, nauczycielka szkoły powszechnej. Członkini Drużyny Strzeleckiej we Lwowie w latach 1910–1913. Wstąpiła do Legionów Polskich w sierpniu 1914 r., służyła w Batalionie uzup. kpt. Galicy, po czym została przydzielona do III Baonu 2 pułku piechoty, gdzie uzyskała stopień plutonowego. Sanitariuszka, następnie referent oświatowy. 7 listopada 1915 r. wzięta do niewoli rosyjskiej. 20 czerwca 1916 r. powróciła z niewoli dzięki wymianie jeńców. Po pobycie w szpitalu, od 18 sierpnia 1916 r. w 2 pp, od grudnia 1916 r. w 4 pp.

W ewidencji OLK znalazła się jako sierżant, instruktorka oświatowa w 4 pułku piechoty Legionów.

Została mianowana podporucznikiem OLK 1 czerwca 1921 r.

Po rozwiązaniu OLK zwolniona z WP 4 kwietnia 1922 r. Osadniczka wojskowa na kresach wschodnich (Willa Nowa, osiedle Czwartaków poczta Jezioro, pow. Grodno), pracowała społecznie m.in. rozwijając działalność spółdzielczą, wybudowała w Jeziorach Dom Legionowy.

W czasie II wojny światowej żołnierz-ochotniczka PSK 2 Korpusu PSZ.

Zmarła w Jaffie w Palestynie 19 września 1945 r.

Źródła: *Słownik uczestniczek walki o niepodległość Polski 1939–1945*, Warszawa 1988, akta personalne w CAW.

1. No. 1. Daszkiwica dachowa, 1920, nr. 12, s. 7273, 7274, 1922. 05. 17, s. 238, 503.

2
3
4
5
6
7
8
9
10

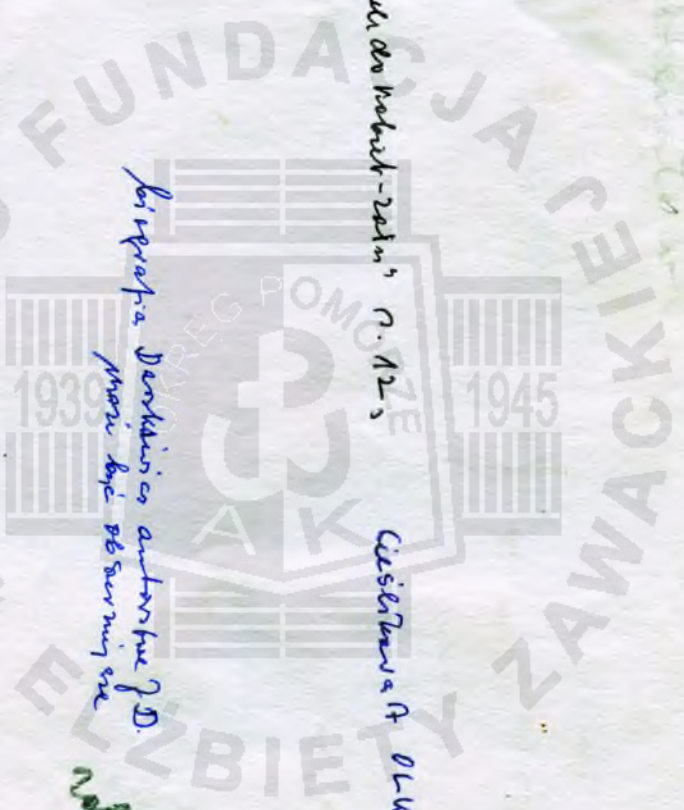
17. Od Samowpawki do Kuchci - 2011, n. 12

Cieszyn 17. 04. 88

Historia Daszkiwic autorstwa P. D.
ma być do samowpawki

206 lat - Wokreślony 2. 11. 02

data Lit. 208, Od Samowpawki do Kuchci - 2011, n. 12 (tam strona 17, 18)
Historia Samowpawki
Cieszyn 04. 04. 88

f. D 29 08 02

MMP

201

DASZKI EWICZOWA T: 3045 / MSK

1920

MS 124

1. N *Daszki EWICZOWA* *Imię i nazwisko* *Regin Kucharska*

2. I.ps. *Andrika* *Imię i nazwisko* *20m. Muchkowska*

3. ur. *St. Szwiz* *Imię i nazwisko* *Regin Kucharska*

4. st. *1920* *Imię i nazwisko* *Regin Kucharska*

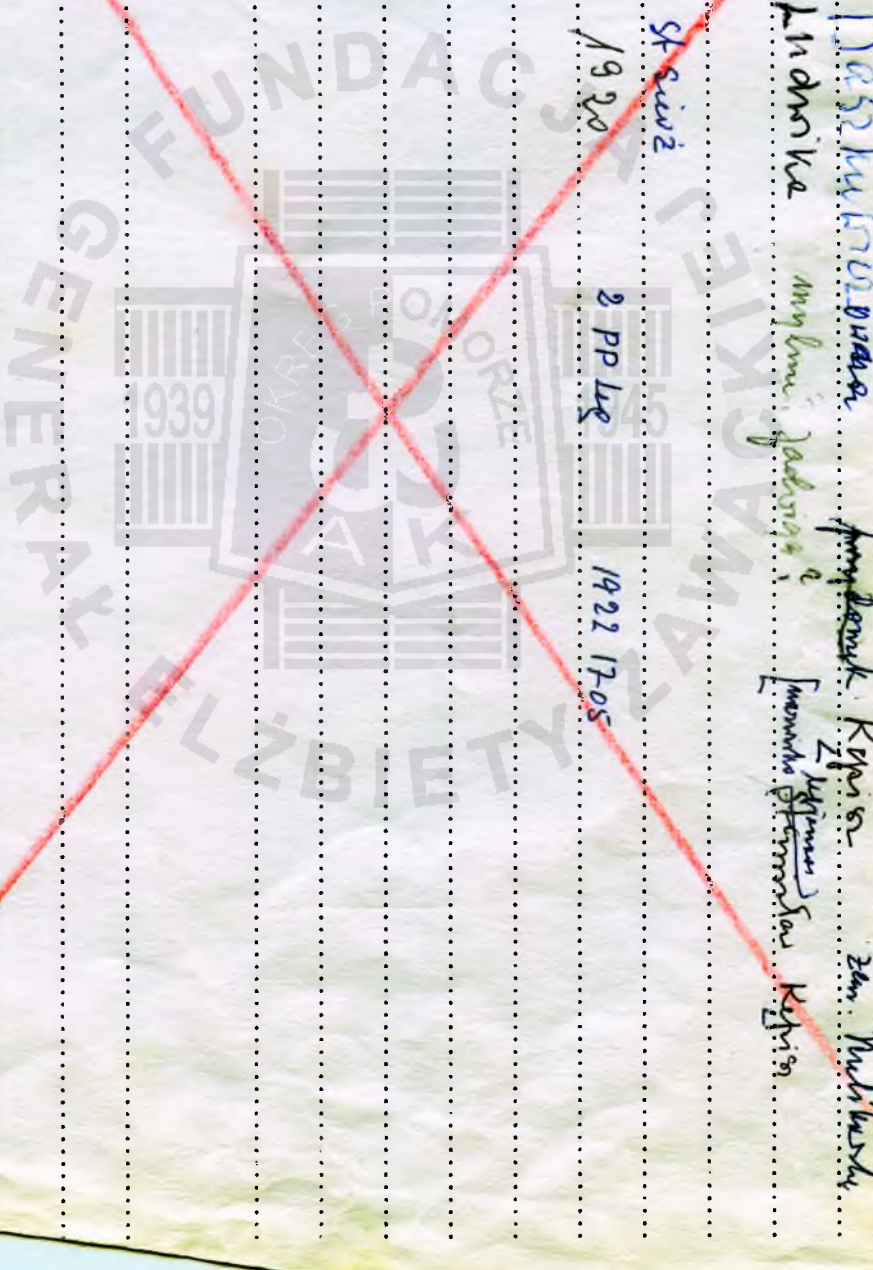
5. Org. *2 PP LG* *Imię i nazwisko* *Regin Kucharska*

6. przydz. *1922 1705* *Imię i nazwisko* *Regin Kucharska*

7. funkcje

8. nr *7273*

9. zr. *Wzrost 5 223 238 i 503*

DASZKIEWICZ Ludwika,

